

**T. Igor Csaba**

# **A medvevadász**



## **TARTALOM**

**A medvevadász**

**Az arany macska**

## A medveadász

Mária Krisztina járkál a szobában. Tipeg-topog. Csak kis fehér zoknicska van a lábán. De a szobában meleg van, akár mezítláb is járkálhatna. De azért persze nem teszi. Most odalép az anyjához. Az édesanyja egy állvány előtt áll és valami színes pasztákat ken arra a falpra, az állványon. Az egész dolog „szörnyű” érdekes. Krisztike nézi, nézi. Az egész kislány lehet olyan négyéves. De olyan édes, hogy meg kell enni. Most rámutat a falapon lassan megjelenő kép egyik részére.

– Anyúúúúú! Az mi?

– Fény! Lelkecském.

Krisztike megint nézi egy darabig. Aztán megszólal:

– Virágít!

Valóban, a képen egy olyan kristályedény-forma kezd körvonalazódni, amelyre rásüt a Nap fénye és ettől az a kis edényke a szivárvány minden színében világít. Tényleg olyan, mint egy virág. Anyu gondolkozik egy kis ideig. „Lám csak, lám! Virágít! Hát valahogy így keletkezhetett a ‘Világ világa, virág virága!’ Hogy mi mindent nem tudnak a gyermekek! Pedig senki se mondta nekik soha. Virágít!”

Krisztikétől valamennyien elolvadtunk. Elég volt ránézni, s már mindnyájan sokkal jobban éreztük magunkat.

– De hát mitől virágít? – most már egy kicsit rá is játszik. Látja, hogy tetszett, amit mondott, hát rájátszik.

– A fény drágám. Az világít. És attól lesz a világosság.

– Világosság? Nem fényesség?

– Nem kicsi szívem. Világosság.

– Hogy van ez?

– Én nem is tudom. Kérdezd meg apud!

Krisztike tehát odatipeg az édesapjához. Kovács Árpi, az édesapa szintén nem tud a kérdésre válaszolni.

– Talán kérdezd meg Csaba bácsit<sup>1</sup>! Ő minden ilyesmit tud.

Csaba bácsi azonban ez idő szerint éppen nem elérhető. Biztos most is éppen ül a rendelőjében és a beteg emberek sorban járulnak eléje. Krisztike már ezt is látta és tudja. De azt, hogy miért éppen „világosság” lesz a „fénytől”, azt alighanem ő se tudja. Csemete bácsi sem, aki pedig talán a legjobban szereti Krisztikét.

Anyának és lányának egyformán két-két keresztnéve volt. Csakhogy, míg az anya Zsófia-Mária volt, addig a kislányt Mária Krisztinának hívták. Mint egy régi Habsburg hercegnőt.

Azonkívül anyuban még volt egy csodálatos vonás. Gyönyörű szépen megfestett egy képet, aztán amikor már teljesen készen volt, akkor a tűzre tette. Egyébként ügyvéd volt. Méghozzá

---

<sup>1</sup> Az idősebbik Igor Csabát, nekem nagybátyámat, aki – megkülönböztetésül – a Nagycsabi nevet viselte néha a társaságban, míg én természetesen Kiscsabi voltam, a ritka alkalmakkor, amikor még volt a társaság és én is jelen voltam. Ma már inkább csak Nemvalóék szoktak így hívni.

meglehetősen felkapott ügyvéd Vigyázóváron. Lehet, hogy éppen ez volt az oka annak, hogy nem tartotta meg a képeket, amiket megfestett. Ám azért megfestette őket, mert az viszont olyan szükséglete volt, mint hálnak a víz. Vagy még inkább, mint drogfüggőnek a kábítószer. Nem tudott neki ellenállni. Lehet, hogy nem is akart.

Harmonikus kis család voltak. Sokkal többször történt az meg, hogy segítettek másokon, mint hogy mások segítettek volna rajtuk. Mi, akik akkor még megvöltünk a régi társaságból, általában hozzájuk fordultunk, amikor valami jogi bonyodalmak vetek körül minket. Szerencsére, velem ez nagyon ritkán fordult elő. De a többiek se adtak sok munkát Mareszkének. Általában békés emberkéek voltunk.

Aztán... változott az a mi kisvilágunk. Először az történt, hogy Csaba megnősült. De nem sok ideig élt nyugodt házasetet, mert alig több mint egy hónap elmúltával mindketten meghaltak. Ő is, meg a felesége is. Azután Csemete halt meg, bár előbb neki is meghalt a felesége. Ezek az események nagyon megrázták a város értelmiségi közösségét. Ám aztán az is a múlté lett. Kovácsékat nagyjából elkerülte az általános megdöbbenés. Megvölt nekik a saját bajuk, amivel törődniük kellett. Pár hétre rá, hogy Csemete olyan megrázó halált halt, Krisztike megbetegedett. Még hozzá súlyosan. Olyanfajta betegség érte utol, amelyből ritkán lehet meggyógyulni, és akkor is csak sok év eltelte után. És az a betegség – de lehet, hogy inkább a gyógyszerek, amiket kapott rá, esetleg mindkettő együtt – robbanásszerűen visszavetették a szellemi állapotát.

„No, hát akkor is csak felnő valahogy, legfeljebb nem fog egyetemre járni!” - jelentette ki Árpi. Aki egyébként a legjobb barátom. Hej, de sokszor húzott már ki igen kellemetlen helyzetekből! Ekkor úgy gondoltam, hogy most rajtam a sor. „Elvégre tanár lennék, vagy mi a kutyafája! Hát majd akkor én fogom Krisztikét tanítani! Hogy mire? Mindenre. Amire csak kell!”

Megbeszéltem Kláriveral a dolgot és ő is tökéletesen rendben valónak találta. Még ő is ajánlkozott, hogy besegít. Bár igaz, hogy Klárinak sokkal több a türelme a gyermekekhez, de mégis, köszönettel bár, de nemet mondtam. Valami rémlett nekem a múltból, amire egyszer Csemete célzott, vagy talán én találtam ki magamtól, nem emlékszem pontosan, de valami misztikus módon tudtam, hogy ez az én kötelességem. Amellett a Krisztike betegsége is igen különösen kezdődött. Alig valamivel azután, hogy a Csemete haláláról értesült. Délelőtt még jókedve volt, vidáman játszott, aztán délután egyszer csak elkezdett körbe forogni. Forgott és nevetett hozzá.

– Na, aztán most már abbaahagyhatnád! – mondta egyszer az anyja.

– Igen, de nem tudom!

Aztán összeesett. Elég sokáig volt eszméletlen. Én nem is értem, hogy miért nem hívtak orvost hozzá akkor. Később aztán hívtak, magához is térítette, de addigra Krisztike szinte a felismerhetetlenségig megváltozott. Nem külsőleg, mert azután is éppen olyan szép és kedves kislány volt, mint azelőtt. De belül... Végül is ki tudja azt, hogy mi történik egy emberben belül? Különösen egy gyermekben.

Hát, ahogy mondani szokták, kissé butuska lett. Ám csak „szokták” az ilyesmit mondani, én semmi esetre se vettem észre Krisztikén olyasmit, hogy buta lenne. Sőt, inkább igen intelligens volt továbbra is. Csak éppen másképp, mint az emberek általában. Sokszor rajtakaptam, hogy olyasmit tud, amit mások soha még csak meg se sejtenek. Ám máskor meg, mintha valami tompaság ülte volna meg a lelkét, semmi nem érdekelte. Mintha a saját lelkén kívül még egy másik ember lelke is tanyát vert volna benne, és ez a többlet annyira megterhelte volna, hogy sok dologra nem volt képes attól fogva, olyasmire, amit mások könnyedén teljesítenek.

Hát én ambicionáltam, hogy majd átsegítem ezen a nem is tudom micsodán. Évekig tartott. Sok évig. És, mint ahogy ez általában lenni szokott, nekem is éppen elég sok gondolkoznivalót adott. A helyzet is, a jelenség is, maga a különös folyamat is.

Időközben nekünk is gyermekeink születtek Kláriveral. Szeretem is őket, kedves lurkók. De Krisztike valami egészen más. Ki tudja, miért? Lehet, hogy mindössze arról van szó, hogy érte nem én tartozom felelősséggel Isten és ember előtt. Lehet, hogy valami másról.

Mindenesetre ki kell jelentenem, hogy Áрпи valósággal hősiezen gondoskodott a kisebbik lányáról. Legalábbis, ami a gondoskodás orvosi részét illeti. Hurcolta két országon keresztül, drága gyógyszereket fizetett neki (egy frászt se kapott ő a román államtól! Ilyesmi egyébként elég sokszor megesett mással is, én is láttam még egy ilyen esetet a saját baráti körömben), vagyis általában sokkal többet megtett, mint egy átlagos apa. Pedig nem volt orvos.

És Mareszke? Nos, az ő története szintén különös irányt vett. Nem olyan látványos, de különös irányt. De ne vágjak az események elé! Épp elég lesz nekem egyelőre elmagyarázni, hogy hogyan és miért mentem bele egy ilyen, minimum két-, de inkább többesélyes dologba, mint a Krisztike tanítása. Mert ami Árpit illeti, nála a helyzet, s a motívum világos. Először is a lányáról van szó, másrészt pedig tudta azt, hogy tanár vagyok, és dicsekvés nélkül mondhatom, nem is a legrosszabbak közül való. Elvégre elég jó barátok voltunk.

De miért mentem bele én? A kérdést saját magamnak is feltettem, de hányszor! Aztán magyarázgattam magamnak, hogy igen, jó barátok vagyunk, meg hogy ekkora törés valakinek az életében, és ilyen zsenge korban...

Az az igazság, hogy a Csemete iránti barátságomra is gondoltam, aki valami különleges érzellel kötődött Krisztikéhez. Tudtam is, meg nem is, hogy miért.

A Mareszke titkos életéről akkor még nem tudtam semmit. Persze sejtettem, hogy kell legyen valami, ami kiegészíti a mindennapjainak az egyhangúságát, a festésről is tudtam, de úgy gondoltam, hogy az a távoli múltat jelenti. Hiszen a kezek rátermettsége, kifinomultsága, ha semmi egyéb nem, de ez feltétlenül elvész az évek folyamán, ha nem gyakorol az ember. De még a gondolat is szegényesebb lesz, ha nem kap tápot sehonnan se. A képi gondolat is. Hát erről nem tudtam, emiatt tehát nem is befolyásolt. Tudatosan legalábbis nem.

De a családot szimpatizáltam, sokszor kimentünk együtt Hollóhegyre, majd később, amikor a község elsüllyedt, Miklósfalvára, s jókat beszélgettünk. Talán éppen ezek a kellemes beszélgetések nyomtak legtöbbit a latban, amikor a Krisztike tanításáról volt szó.

És még valami. Valami, amit a kislány talán nem is tudatosan (valóban nem?) mondott. Fény és világosság. Mi ez a kettősség, amit minden gyerek tud, de amit a felnőttek – még a legokosabbja is, vagy ők még inkább, mint a többi – már általában nem is vesznek komolyan, vagy kinevelik belőlük?

Hát Csemetét mindenesetre megdöbbenetette a kislánynak ez a mondása, méghozzá olyan mértékben, hogy engem is nyaggatni kezdett, néztek utána!

Fény és világosság. Vagy inkább: fény vagy világosság?

Végül is tudtam én azelőtt is erről a kettősségről, nem is volt lehetséges nem tudnom róla, eleget hívták fel a figyelmemet rá. A Biblia is így kezdődik: „Legyen világosság!” Ez a legelső napon történt. A teremtés első napján. A fénylő testeket aztán már csak a negyedik napon teremtette hozzá az Úr. Ki is használták eléggé ezt a látszólagos ellentmondást azok, akiknek ez érdekében állott. Az ateisták, a hitellenesek, az istentagadók, Leo Taxiltól Ráth-Végh Istvánig. Meg még sok olyan, akiknek azóta a nevük is elveszett a történelem nagy süllyesztőjében.

Mint mondtam is, tudtam erről a kettősségről, de valahogy nem fordítottam rá figyelmet.

Csemete ezután már nagyon kevés ideig élt. Talán valami egészen misztikus módon éppen az ő erőszakos halála hatott úgy a kislányra, hogy ilyen súlyosan megbetegedett tőle. Nem tudom. Számomra mindenesetre valami olyan gondolat megerősödéséhez vezetett, hogy attól fogva én is felelős vagyok valamiképpen a kislány jövőjéért. És mindehhez jöttek még a kicsinek az olyan elszólásai, mint az említett „virágít” és hasonlók. Mert nem ez volt az egyetlen, csak éppen én bennem ez maradt meg leginkább. Valahogy úgy tűnt – igaz, nem mindig, csak néha –, mintha valaki időről időre belenyúlna a kicsi gondolkozásába, igaz, hogy nagyon finoman, s az mondatná vele az ilyen dolgokat? És ebben az esetben a betegsége is valami ilyesminek lehetett a következménye. Egy olyan beavatkozásnak, amely nem sikerült olyan finomnak, mint ahogy a beavatkozó szerette volna.

– Bizony ez elképzelhető – mondta kérdésemre válaszul nagyon elgondolkozva Pável Örgest, vagyis Örgest Pál. Mert akkorra már úgy megszoktuk az orosz, hogy néha egymás közt is Palinak neveztük.

Erről az emberről tudtam egyrészt, hogy az apja a legnagyobb ideggyógyászok egyike volt (addigra már sajnos visszavonult), másrészt azt, hogy fiatal korában, ekkor sem volt még idős, egy olyan kísérletben vett részt, amely ha sikerült volna, talán az egész földi emberiség életében komoly változást hozott volna. Sajnos, még ma sem tudunk semmit a kísérlet sikeréről vagy sikertelenségéről, mivel az egészséget egyik pillanatról a másikra leállították. Nem lehet tudni, hogy kik és miért, Pali meg nem beszélt. Azt is hittük egy időben, hogy ez a nagy hallgatás csak szerepjátszás, hogy érdekesebbé tegye magát. De aztán kiderültek, ha kevés is, olyan dolgok a múltjából, amelyek sokkal érdekesebbé tették volna, ha beszél, mint így, hogy nem teszi.

Hát ezt az Örgest Palit kerestem meg akkor kínomban, mert nem volt kihez forduljak a Krisztike érdekében. Pali egyébként elérhető volt, nem éppen mindenki, de nagyjából a mi társaságunk számára, és segített is szívesen, ahol tudott. Hát itt nem sokat tudott. Meg is mondta, hogy ő végeredményben fizikus, nem orvos, az apja pedig már nagyon öreg, minden befolyását elvesztette a hajdani szakmájában.

Mindezt valahogy úgy mondta Pali, hogy abból kiéreztem – vajon csak belemagyarázás volt részemről? –, hogy nem is szívesen fordulna az apjához. Még nem sejtettem, hogy mi állhatott ennek a háta mögött, de respektálni kellett az emberi érzékenységet.

Különben is, Kovács Árpai, a Krisztike apja, és egyszersmind a legjobb barátom is, aktiválta magát. Ő, aki addig mintha csak félig élt volna ebben a fizikai valóságban, s inkább valami szellemi nem tudom mi után kutakodott, most valósággal rávetette magát a kisebbik lányával való törődésre. Már ismertem az ilyen fellángolásokat, s nem hittem volna, hogy hosszan tartó lesz, de tévedtem. Bizony kitarított jó sokáig.

Így alakult, hogy nekem egyelőre nem valami nagy szerep jutott a kislány életében.

Úgy tűnik, hogy időközben valamiféle nemzedékváltás következett be a körülöttem létező emberi környezetben. Akkoriban éppen Hollóhegyen tanítottam, majd a község víz alá kerülése után Miklósfalván. Nem volt igazán sok dolgom az iskolában, de valahogy az az idő mégis kimaradt a közvetlen emlékekből. Ám az is lehet, hogy éppen abban az időben nem történt körülöttem semmi érdekes. A barlang beomlásánál nem voltam jelen, az valóban kemény dolog volt, de hála néhány embernek, s köztük az előbb emlegetett oroszoknak is, emberéletben nem esett kár. Nagy építkezés követte a tragédiát – mert az is tragédia ám, ha egy család mindenét elveszti –, de azután minden ment tovább, mondjuk azzal a különbséggel, hogy attól kezdve megszorodott Miklósfalva lakossága, és az iskola is oda költözött

át. Ezt leginkább csak a régi iskola igazgatónője sajnálhatta, de ő sem sokáig, mivel hamar nyugdíjba ment. Azt hiszem, siettették is egy kicsit ezt az elhatározását.

Vagyis akkor úgy eltelt öt-hat év, mintha egyetlen nap lett volna. Ezt persze csak úgy szokás mondani, mert valójában igen sok volt a munka, mindenkinek kijutott belőle, s a végére mind el is fáradtunk tisztességesen.

És akkoriban értesültem arról is, hogy bizony Krisztike bukdácsolni kezdett a suliban. Szomorú dolog az ilyesmi, de számítani lehetett valami ilyesmire a sok hülyítő gyógyszer miatt, amit kapott. Pedig nem lett ő butább semmivel sem, mint mások, ezt én annyi év tanítás után igazán meg tudtam állapítani. Csak hát – a rövid távú memóriájával lett baj. Azt nem mondhatom, hogy teljesen megszűnt létezni, de sokat romlott, és mintha nem is igazából érdekelte volna az, hogy valamit megjegyez-e vagy sem. Mit nem adtam volna akkor, ha Nagycsabi él és én a tanácsát kérhettem volna! De hát nem volt, sőt Csemete sem volt, hát azt tettem, amit tehettem.

Az egyik legelső dolog ezek között az volt, hogy beszivárogtam Vigyázóvárra. Nem voltak ebben különösebb nehézségeim, úgy tűnik, a mindenkori hatalom értékelte bennem, hogy mindig igyekeztem kimaradni a koncert való marakodásból. Pedig csak hányingerem volt tőle.

Nem politizáltam hát semmiféle látható formában (még láthatatlanban is csak alig), ezért úgy ítélték meg, hogy nem jelentek senkire potenciális veszélyt. Hát simán ment az én megyeszékhelyre való áthelyezésem. Miklósfalván ugyan hiányoltak néhányan, de hittem abban, hogy a Krisztike sorsa – és természetesen a Csemetének tett fogadalmam – megéri, hogy néhány évig Miklósfalván más tanítsa a magyart, a történelmet, s néha a rajzot is.

Az ám! Rajz! Ez, ha nem is jelentett különösebb változást a sorsomban, sem a Krisztike akkori tanításában, mégiscsak megér egy néhány magyarázó mondatot. Illetve – mit is beszélek? Ha nem költöztem volna be a megyeszékhelyre, akkor könnyen lehet, hogy egészen másként alakult volna az én életem is. Például nem találkoztam volna Klárral, nem kerültem volna olyan helyzetbe, hogy meg kellett védenem Mariettát, akiről akkor még nem sejtettem, hogy nemsokára a sógornóm lesz, szóval, mégiscsak befolyásolt. Igaz, ezt a történetet nem. Vagy alig.

Ám néhány héttel azután, hogy beköltöztem Miklósfalváról, érdekes látogató érkezett hozzám. A látogató idősebb kolléga volt, Asztalos Ottó volt a neve. Annak idején rajztanárként indult, ekkorra már elismert művésznak számított. Nem nagyon értettem, hogy mit is akarhat tőlem egy ilyen ember, aki akkor már jó ideje nem is az országban élt. De aztán meggondoltam, hogy hiszen én is tanítok rajzot is, őt magát meg jól ismertem még a régi időkből, hát biztosan segíteni kellene neki valamiben.

Nem kellett.

Csak éppen jött, hogy – úgy mondta – jobban megismerjen, s mindössze annyit kért, hogy egyszer, majd, talán kérni fog engem valamire, s akkor, ha tudom, próbáljam meg teljesíteni azt. Majd. Akkor. Ez elég misztikusan hangzott, de Ottó bácsi mindig is egy kissé misztikumra hajló ember volt, hát annak a számlájára írtam ezt a látogatást is. Egyébként nem beszélt semmi különösebb témáról, csak éppen Mareszkét kérdezte, hogy mit csinál mostanában. Mondtam, hogy ügyvéd, és éppen alig győzi megtönni a zsebeit. Ottó bácsi mosolygott erre, mit is tehetett volna mást, és nem kérdezett többet. Akkor még nem tudtam, hogy miért. Furcsa volt nekem, hogy a kislányról nem kérdezett egyetlen szót se. Számomra ugyanis ő sokkal fontosabb volt, mint az anyja. Szintén – akkor.

Ottó bácsi egyébként akkor már egyedül élt, a felesége, aki rövid ideig nekem is tanárom volt, meghalt. Röviddel azután, hogy elköltöztek az országból. Persze a két dolog között tudtommal nincs semmiféle összefüggés. Így hát az öreg festő meglehetősen mozgékony ember lett, nem lévén semmi, ami, vagy inkább aki, erősen kötötte volna. Mindössze annyit tudtam megfigyelni rajta, hogy meglehetősen megöregedett. De ez természetes is egy olyan férfi esetében, aki elvesztette nagyon szeretett feleségét. Tudomásom szerint még fiatalember korában se udvarolt senki másnak Ancsurin kívül. Ami egyébként mindenki szerint természetes dolog volt, mert miért is tette volna, ha éppenséggel egy olyan különleges nőnek a szerelmét bírta?

Így hát mindent megérteni véltem, csak azt az egyet nem, amit még elmenőben is a lelkemre kötött, hogy „vigyázzak Mareszkére!”

Nem igazán értettem, hogy minek kellene vigyázzak egy olyan jól szituált, középkorú nőre, akinek különben is férje van, sőt családja, s akinek inkább a lányára kellene vigyáznom. De őrá aztán nagyon.

„Biztosan szerelmes volt bele fiatal korában, s nem merte neki megmondani!” - gondoltam aztán, s az egész történetet, gondolatot félretettem oda, ahol szerintem a legjobb helye volt: a tudatom legmélyére. Tehettem ezt annál is inkább, mivel a kérdésemre, hogy meglátogatta-e Kovácsékát is, az öreg nemleges választ adott.

Meg is zavart engem az egész látogatás a maga megmagyarázhatatlanságával annyira, hogy az elkövetkező éjjelen mind Mareszkéről álmodtam. Olyan álmom volt, amit nem szívesen mesélnék el egy ilyen történetben, s szégyelltem is magamat saját magam előtt visszaemlékezve rá, főleg, hogy Árpit a legjobb barátomnak tartom, és Csemetéhez is igazi, meghitt barátság fűzött. Szóval, mit köntörfalazzak, erotikus álmom volt. Amellett, Mareszkét nem is lehetett különösen szép nőnek tartani. „Na megállj öreg! Nem szégyelled magad, engem ilyesmibe belevinni?”

Ám aztán meggondoltam, hogy végeredményben az álmaiért senkit se lehet felelőssé tenni, hát nem szidtam többé magamat. Inkább igyekeztem az egészet elfelejteni. Ami annál is könnyebben ment, mivelhogy nem ismétlődött. Az álmom, természetesen.

Viszont annyit mindenesetre megtettem, hogy – amit addig sose mertem – megpróbáltam Árpit szóra bírni arról, mi történhetett vele fiatal- vagy gyermekkorában, mitől maradt ilyen félkész ember, amilyenek én megismertem.

– Helyettes. Permanens helyettes. Vagy másképpen, örök helyettes! Mondd ki nyugodtan! Meg akár azt is, hogy néha éppen a feleségemmel tartatom el magam. Elvégre tudom, hogy mit beszélnek rólam a hátam mögött. De hát miért is akarod tudni?

A világerő se mondtam volna el éppen neki, hogy miket álmodtam össze a feleségéről, de szerencsére nem is kellett. Hiszen mindenki tudta vagy tudni vélte, hogy valamilyen titkok húzódnak meg a hátuk mögött, de hogy mik, azt nem tudta senki, és ettől aztán annál izgalmasabb lett az egész.

A százkilós ember elgondolkozott, aztán ahelyett, hogy a nyakamat szorította volna, hogy miért avatkozom én bele a saját és a családja ügyeibe, inkább azt kérdezte:

– Hát miért is akarod tudni?

Erre a kérdésre azért készen állt nálam a válasz. Elmondtam neki, hogy Ottó bácsi meglátogatót és hogy mit mondott nekem búcsúzóul.

– Aha. Ennyi?

– Ennyi.

– És nem magyarázta meg azt, hogy miért is volna szükség arra a vigyázásra?

– Egy szóval sem.

– Nem is kérdezted?

– Háát...

– Szóval kérdezted, de akkor se mondott semmit.

Csak bólogattam.

– És mondd! Ezek után azt hiszed rólam, hogy valami bűnöző vagy kém volnék, vagy én kéne róla azt higgyem?

Elnevettem magamat.

– Egyik sem. Csak éppen nem tudom, hogy mibe keveredtem. Vagy hogy ti vagytok valamibe belekeveredve? És ez eléggé zavar. Lehet, hogy nem is Mareszkére kellene vigyázni? Hanem inkább terád?

– Nahát! Hogy ki ne fúrja az oldaladat a kíváncsiság. Az apámat ismerted?

– Nem személyesen.

– De tudod, hogy ki volt?

– Persze.

Valóban tudtam. Igaz, alighanem csak a felületet kapirgáltam, azt, amit Erdélyben nagyjából minden művelt ember tudott Kovács Elemérről. Hogy újságíró volt, ünnepezt gondolkodó, akit egy jó ideig az egekig magasztalt a hírharsona. Aztán egyszer csak elhallgattak vele. Ő is elhallgatott akkoriban. Néhány évig nem publikált semmit. Aztán pedig meghalt.

– Igen. Nagyjából ennyit tud róla a művelt közönség. Te persze nem ismerted személyesen.

– Nem.

Árpi bólogatott.

– De ezek után sejtet, hogy mi is lehetett.

A fejemet ráztam. Nem akartam találgatni, s különben se gondoltam volna, hogy ennyi idő után a fia még mindig az ő esetleges történetét szenvedje. És különben is, nem Árpáról volt szó, hanem Mareszkéről. Persze, szerettem volna megtudni, hogy mi történhetett az öreggel.

– Semmi! Érted? Semmi. Egyáltalán. Csak éppen megfagyott körülötte a levegő. Megritkult és aztán megfagyott. Vagy a fene tudja, hogy melyik volt előbb! Persze erre aztán éppen mondhatnád, hogy ma már nem olyan időket élünk. Tudod, hogy az embert az apja viselt dolgaiért mellőzzék. És ez nagyjából igaz is. De csak nagyjából. Mert nem mindegy, hogy ki volt az, aki azt a bizonyos kellemetlent mondta. Meg hogy hol mondta. Meg hogy ki figyel oda? Na, Kovács Elemérré nem lehetett nem odafigyelni. Ráadásul mások is odafigyeltek arra, amit mondott. AmiKET mondott. Mert több is volt. Aztán egyszer csak valaki megsúgta nekem, hogy ne is akarjak diplomát kapni az egyetem elvégzése után, mert úgysem kapom meg. Vagy igaz volt, vagy sem, de ismersz, tudod, hogy eléggé kényelmes ember vagyok. Nem szeretek harcolni. Szélmalmokkal meg különösen nem. Arra gondoltam: „ha már így áll a helyzet, talán jobb lesz másik egyetemre iratkozni!” És így is tettem. Elvégeztem hát egy másik egyetemet. Az elsőt úgyis untam. Sőt, még egy harmadik szak előadásaira is bejártam, csak úgy, szorgalmi feladatként. Ám ott se kaphattam diplomát. Nem mondták meg nyíltan, hogy mi volt az ok, éppen ez volt a dühítő, de mindig kitaláltak valamit, amiért megtagad-

hatták. Egy idő után aztán eluntam a kuncsorászt. És így maradtam. Nehéz ám az embernek az apja árnyékában megélni. Te ezt kell tudjad!

Éppenséggel tudtam, hogy mire céloz. Én ugyan nem az apám, hanem a nagybátyám árnyékában kezdtem az életemet, de ugyanolyan nyomasztó lehetett volna, ha egyáltalán akkoriban figyeltem volna ilyesmire. De megérteni megértettem.

– És mit írt vagy mondott apád olyat, ami annyira nem tetszett a felső népeknek?

– Inkább miket! Mert több is volt. Meg hogy hol mondta! És hát, híres ember volt. Majdhogynem világhírű. Hát figyeltek is rá.

Még folytattuk a beszélgetést egy ideig, el is tértünk a témánktól jócskán, szokásunk szerint, de a lényeg ennyi volt. Vagyis... ennyi kellett volna legyen, mert ebben én nem láttam semmi olyasmit, amiért különösképpen vigyázni kellett volna rájuk. Igaz, Mareszkét meg se említette a barátom. Nem is mertem firtatni, hátha úgy gondolja, hogy semmi közöm hozzá. Hogy a nőnek is lehetett valami titokzatos háttére, azt sejtettem, de ekkor, éppen a lefolyt beszélgetés nyomasztó volta miatt, nem akartam. Reménykedtem, hogy tévedett Asztalos Ottó. Amellett még azért se akartam firtatni semmit, mert Krisztike nagyon szeretett, tanítottam, és valamilyen sejtettem, hogy ha lemaradok arról a tanításról, akkor a kislány is majdnem biztosan lemarad a műveltségnek arról a fokáról, ami őt megillette.

Minden tisztelem az Árpíé azért, amit a lányáért megtett, de ebben a tekintetben, vagyis ami a műveltséget illeti, én voltam a szakember. Úgy látszik, Árpi valóban nem szeretett szélmalomokkal hadakozni. Én viszont akárhányszor rá voltam kényszerítve, s annyira megszoktam, hogy néha már hiányzott, ha nem volt rá szükség. És ezúttal a betegség szélmalmaival hadakoztam.

### **Az állatok. Interludium**

A Ceausescu-rendszer bukása után, igaz, hogy nagyon lassan, de csak elkezdték felszámolni annak a struktúráit. A szellemieket látszólag hamarabb, a kézzelfogható részt, hogy úgy mondjam, a hardvert pedig, szintén látszólag, lassabban. Hogy aztán jóval később csak rádőbbenjenek az emberek, hogy él bizony mind a kettő, csak hogy az egyiket, a szellemi részt jól eldugták mindenféle demokratikusnak szánt maszlag mögé, a másikat meg – hagyták elefelejteni.

Ilyen, vagy nagyon hasonló sorsa lett a nagy hegy déli oldalán jól titokban tartott intézménynek. Akkoriban, a „konduktor” életében mindenki tudta, hogy létezik, azt is, hogy hol van, de megközelíteni nem lehetett vagy nem hagyták. Igaz, el tudok képzelni az öngyilkosságnak kellemesebb módját is, mint annak idején kémkedni a nagy vezér titkos intézményei után. Na, de a vezér halálával úgy tűnt, hogy azok az intézmények gazda és cél nélkül maradtak. Egyeseket még lehetett másra is használni (itt megint a „hardverre” gondolok), de voltak olyanok is, amelyeket egész egyszerűen elhanyagoltak. Mint az EU-ba belépés után a kaszárnyákat a határokhöz közel eső helyeken. Azok aztán romlottak, mállott a faluk, elhordták a tégláikat, rommá lettek hamar. Mármint a kaszárnyák. Ám a hegy déli oldalán nem egészen ez történt. Persze a titkos katonai iskolát elvitték onnan, nem is tudom, hová, s amikor az utolsó kontingens is kirajzott, akkor felszámolták. Maga a földalatti épület nem sokat változott. Már virágkorában is szinte megközelíthetetlen volt, egyetlen látható része a helikopter-leszállópálya lévén. Az egész olyan jól volt megszerkesztve, hogy még műholdfelvételen se lehetett belőle egyebet látni. Akár még azt is megkockáztathatnám, hogy még ma, a ki tudja hányadik generációs földradarok korában sem lehetne kimutatni belőle egyebet, mint összevissza egy-

másra hányt sziklákat. Azaz hogy egy kivétel azért talán mégiscsak van. Az a műszer, amelyet egy azóta már halott geológus vázolt fel és sokkal később egy kiváló informatikus valósított meg. De amely műszer tudtommal ma már nem létezik.

Mindez amit eddig leírtam, legnagyobb részt csak sejtés, én magam sohase jártam arrafelé, nem is kíváncsoztam. Amit tudok is, mind a mások, azóta már nem élő emberek elbeszélései után tudom. És azt is, hogy aztán, évek múltával, egy élelmes bortermelő rájött, hogy milyen csodálatos pincészetet lehetne a föld alatti építményben létesíteni. Gondolt hát egy nagyot és merészet, s megvette az építményt az államtól. Potom pénzért. Még örültek is neki, hogy akadt egy gazdája az elhagyatott tájéknak. Volt ugyan némi alkudozás, de abból semmi nem szivárgott ki, és némi idő elteltével már egy keskeny út is megépült a régi intézet felé. Igen jó borok értek abban a pincében attól az időtől kezdve.

Az az új gazda vagy tudott, vagy nem tudott akkoriban arról, hogy alig néhány kilométernyire a pincéje bejáratától egy másik lejárati nyílás is nyílt a föld alá. Olyan, amely még gondosabban volt álcázva, mint az, amellyel az ő birodalmába lehet lehatolni. Tényleg, vajon tudott-e róla? Majd csak kiderül a maga idejében. Vagy nem.

Hát akkor, ha valaki azon a másik lejáraton keresztül lépett a föld alatti építménybe, először is a kötelező ellenőrzések után egy kisebb terecskére érkezett. Elektromos szállító-járművek álltak azon a téren, vezető nélkül. Amikor egy ilyen jármű megtelt, vagy ha nem, a bentlévők időszerűnek látták az indulást, jelt adtak, s a jármű elindult. Vezetőre szükség nem is volt, úgyszólván csak egyetlen irányba lehetett menni, s valahogy úgy is volt megszerkesztve a rendszer, hogy abban az irányban működjön. Máshogy nem. Valami öt-hét kilométernyi földalatti út megtétele után aztán olyan helyre érkeztek az utasok, amely igen jól volt berendezve ahhoz, hogy ott megbeszéléseket tartsanak, akár kisebb, akár nagyobb létszámban.

Ezúttal csak kisebb létszámról volt szó, s a megbeszélés is rövidre sikeredett. Igazából csak egy tervezetet ismertettek az egyik résztvevő, amellyel a többiek vagy egyetértettek, vagy nem. Aztán azok, akik egyetértettek, az egyik irányba távoztak, a többiek pedig egy másikba. Soha senki nem tudta meg, hogy ki, melyik csoportba tartozott és azt sem, hogy lett-e valaha valami annak a tervezetnek a végrehajtásából, vagy se. Ámbár hiszen akár szerte is kiabálhatták volna az országba, akkor se emelte volna fel senki a szavát ellene. Azok, akiknek tetszett, nem voltak bolondok, hogy ellene szóljanak. Azok pedig, akiknek nem tetszett, nem mertek szólani. Igen jól meg volt szervezve akkor már a köz véleménye. Nekünk se lesz már több dolgunk azzal a hellyel.

Az egész tájon vad erdő, a tisztásokon derékon felül érő fű, nagyjából ilyen volt a képe annak a tájnak, ahol a későbbi megbeszélés lejátszódott. A beszélgetők egyszerűbb emberek voltak, látszott rajtuk, hogy elemük főképpen a fizikai munka, s gondolkozni csak annyit szoktak, hogy az a mindennapi munkájuk elvégzéséhez elég legyen.

– Akkor megértettük? Holnap hajnalban kezdünk! Amennyit lehet, összefogdosunk, s aztán elszállítjuk. Fel az erdélyi hegyekbe. Nem csak a legmagasabbakra, jusson a kisebbeknek is!

A munkavezető elvigyorodott. Ám az egyik erdész, nem túlságosan magas, tagbaszakadt férfi megvakarta a fejét, mintha gondban volna.

– Na, mi az? Mi jutott eszedbe?

– Hát csak az, hogy aztán úgy ne járjunk, mint néhány éve azokkal a brassóiakkal! Hogy mi elvittük őket szépen a Hargitára, s azok a dögök három hét alatt szépen visszataláltak a saját nyomukon. Aztán a végén megint csak nekünk kellett kilőni őket. Mert ne felejtjük, hogy olyan szaglásuk van, hogy a vadászskutyát vígan lepipálja!

– Jaj, de okos vagy! – gúnyolódott a munkavezető. – Hát nincs ebben az országban elég helikopter? Szépen felkötjük a ládákat, s ahol kell, majd leeresztjük őket. Amelyik megdöglik, tiszta haszon. Aztán úgy találjanak vissza a saját nyomaikon, ha tudnak!

És így vette kezdetét a Teddy-akció. Szépen költöztek a macik a Székelyföld felé nap nap után. Páll-Amariei Cecilia még látta is a helikoptereket az Udvarhely szélén levő házának udvaráról. Egy nap valami hetet vagy nyolcat számolt össze a fiatal özvegy. Meg is jegyezte magának, hogy:

– Nagyon szállítanak ezek valamit! Nem lehet jó dolog az, ami azokban a ládában van!

A Székelyföldön mindig elég sok medve élt, a székely ember már meg is szokta őket valamennyire. Hiszen még mondást is faragott róluk. Hanem ez, ami akkor kezdődött már kezdett túlmenni minden határon. És valóban egymást érték a panaszok, összetört kerítésekről, elhordott termésről, derékba tört gyümölcsfákról, de bizony sokszor sebesült, vérben fekvő embe-  
rekről is, és még halálesetek is voltak. A hatóságok eleinte nem tudták, hová tenni a megsza-  
porodott panaszt. Azt hitték, csak a szokásos székely ravaszkodás. De azért már nekik is kezdett elégük lenni.

A nagy hegy déli oldalán levő földalatti intézetben a gyűlés két résztvevője vitatkozott egy-  
mással:

– Ez az egész csak arra való, hogy borsot törjünk az orruk alá! Azt ne hidd, hogy ettől olyan sokan fognak elmenni az országból!

A másik csak joviálisan mosolygott a bajusza alatt.

– De hát éppen ez a szép az egészben! Hogy nem ETTŐL! Ám de mindig akadnak olyan emberek, sőt családok is, akik éppen a választás pillanatában vannak. Mennének, de valami visszahúzza őket. Maradnának, de tudják, hogy máshol jobban járnának. Mi csak éppen hozzásegítjük őket a döntéshez. Nem látod, hogy milyen elegáns?

**Újsághír:** „Elkezdődött a hajtóvadászatok időszaka. Országos szinten a korábbi évekhez képest, idén valamivel több kilövést engedélyezett az illetékes szaktárca a vadkárok mérsék-  
lete miatt.”

Lám, előbb-utóbb csak kénytelenek lesznek a hatóságok is felébredni!

### **A történet folytatódik**

Ahogy múlt az idő, az én munkám is kezdett mind több és több lenni. Néha már ott tartottam, hogy ritkítom a Krisztike tanítása céljából tett látogatásokat. Bizony olyan is volt, hogy csak a szégyen tartott vissza. Klári is mintha aktiválta volna magát. Persze nem abban az irányban, ami nekem tetszett. Igaz, nyugodt és kedves volt, mint mindig, de vagy kétszer megkérdezte már, hogy:

– És mondd, muszáj ezt neked csinálni?

Amellett mintha egy árnyalatnyi féltékenységet éreztem volna a hangjában. Lehet, hogy fordított esetben én is az lettem volna. És természetesen ugyanúgy teljesen ok nélkül. Vagy ki tudja... Mert azt a bizonyos álmod azért sehogy se tudtam elfeledni.

Mielőtt még bárki elhamarkodott következtetést vonna le, felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy nem voltam szerelmes Mareszkébe. Még testileg sem. Csak hát, az embert idegesíti a megmagyarázhatatlan. A férfiembert különösen.

A fény versus világosság kettősség ekkor már csak nagy ritkán jutott eszembe. Hiszen igaz, egyszer Csemete beszélt egy ilyen gyermeki elszólásról, s akkor egy ideig foglalkoztam is vele, de később mind ritkábban gondoltam rá. Valahogy úgy van, hogyha az ember sokat foglalkozik valamivel gondolatban, előbb-utóbb az a valami megszokottá válik, s hajlandó fölötte napirendre térni anélkül, hogy a vele kapcsolatos problémát megoldotta volna.

Időközben a körülöttünk létező világ is változott, nem tudnám azt mondani, hogy jó irányban. Nekem mindenesetre nem tetszettek ezek a változások. Persze, mint mindenki más, én is kénytelen voltam alkalmazkodni hozzájuk. Ettől aztán még annyira se tetszettek. Egy orvos ismerősöm mondta valamikor már régebben, hogy az élő szervezet úgy van megalkotva, hogy alkalmazkodik a környezete részéről tapasztalt nem kívánt változásokhoz. Persze bizonyos határokon belül. Ám ez az alkalmazkodás a szervezet energiáit részben el is használja. Elfáradunk tőle. Normális körülmények között aztán egy bizonyos idő után a szervezet edzettebbé lesz azokkal a hatásokkal szemben. De ha túl sokáig tartanak, s amellet egyre csak jönnek, nyakló nélkül, bekövetkezik a szervezet kifáradása, majd a pusztulás.

Hát én nem akartam se elhasználdni, se pedig elpusztulni. Már ezért se tetszett nekem az, amit körülöttem tapasztaltam. Elképzelhető ezek szerint, hogy igyekeztem túlélésre játszani. Nem hiszem, hogy egyedül voltam ebben. Sok olyan embert láttam magam körül, aki igyekezett minél kevesebbet dolgozni, s amit nagyon kellett, azt is rutinból csinálta, a legcsekélyebb gondolkozás nélkül.

Nos, nagyjából ilyen okok voltak az én Krisztikétől való visszavonulásom gondolata mögött. Aztán elszégyelltem magam. „Miért lenne hibás az a kislány abban, hogy én pont egy ilyen helyre születtem, s itt élek?” A legközelebbi alkalommal megint csak elmentem, s tettem a dolgom, lehetőleg lelkiismeretesen.

Így pedig, ha már ott voltam, minden alkalommal újra belelendültem a szellemi tornába. És az idő múlt és a kislány tizenöt éves lett. Egyelőre persze semmi változást nem lehetett észrevenni rajta. Csak külsőleg. Mert nagyon szép kislány lett. Valahogy úgy láttam, hogy szebb, mint akár az anyja, akár az apja. Igaz, szerintem Mareszke sosem volt igazán szép nő. Nem is igazán értettem Csemetét, de lehet, hogy akkor, régen még a nő is másképp nézett ki. És valószínűleg az is nagy szerepet játszhatott, hogy mindketten magányosnak érezték magukat. Mareszkének az első házassága akkor már a végét járta, bár elválni azért nem akart. Csemete pedig igazából egész életében egyedül volt.

Aztán meghalt Szentpéteri László. De Mareszke akkor már ismerte Árpit és szerette is. Csemete pedig... nos, hát ő inkább az egyedüllét mellett döntött. Voltaképpen várt valakit. Egész életében várta. Ő pedig nem jött. És Árpi még most is tüzet okád, ha Csemete jut eszébe. Én pedig, aki nagyjából ismerem a történet hátterét, én nem szólok. Minek is szólnék? Úgyse tudok semmin se változtatni.

Mindezt el kellett mondanom ahhoz, hogy az ezután következők érthetők legyenek.

Marian<sup>2</sup> Dobrescu. Fiatal bíró volt akkoriban. Ez persze nem különösebben érdekes kijelentés, nálunk elég sokszor történik meg, hogy fiatalok jutnak bírói posztra. A bírónak ugyanis nincs mellékjövedelme. Nincs semmije, csak a fizetése. Az ugyan igaz, hogy a fizetés elég magas.

---

<sup>2</sup> Románul nem tudó olvasóim kedvéért, ez a név – férfinév. Tehát nem Mariann, még kevésbé Marianne.

Ám, ameddig egy ügyvéd például akármennyi ügyet felvállalhat, s természetesen mindegyiken külön kereshet is, addig a bíró – állami hivatalnok. Mindez természetesen akkor igaz, ha az a bíró tisztességes ember és betartja a törvényeket.

Nos, én biza nem forgattam ki a Dobrescu úr zsebeit, sem a házvezetónője nem vagyok, hogy lássam, ki milyen csomagot küldött neki és mikor, el kell hinnem tehát azt, amit az emberek beszéltek róla. Vagyis, hogy semmit nem beszéltek, ezek szerint tisztességesnek kellett lennie.

Nem is olyan régen nevezték ki Vigyázóvárra, s mit tesz a véletlen, éppen Mareszkén akadt meg a szeme. Sohase fogom megérteni, hogy mit látnak egyesek az Árpi feleségén. Vagy én volnék vak?

De akárhogy is volt a dolog, sokszor találkoztak abban az időben. Főleg a munkahelyükön természetesen. De ha valaki volt már életében bíróságon, s látta a piszoktól ragadós ajtókat, lépcsőkorlátokat, meg a többi velejárót, az talán meg is értheti, hogy miért mentek ki néha kettesben a közeli kávézóba, hogy ott fogyasszanak valamit nagyjából civilizált körülmények között. Végül is igaz az is, hogy egy bíróságon nagyon sokféle ember megfordul, és a többségük nem önszántából. Az vessen hát követ rájuk, aki olyan körülmények között is vigyázna a tisztaságra! A bíró tehát fiatal volt, olyan harmincöt körül lehetett. Zaklatott korunkban ez az életkor hovatovább fiatal kornak számít. Mareszke viszont idősebb volt, pontosan nem tudom, hogy mennyi, de negyvenöt fölött. Veszélyes kor egy nőnél. Ilyenkor kezdi érezni azt, hogy már elmúlt az életéből egy jókora adag. Amellett meg lélekben éppen olyan fiatal, mint húszéves korában. Csak éppen egyre inkább tudatában kezd lenni annak, hogy véges az élete. A fiatalságról nem is beszélve. Ahogyan azt egyszer egy nagyon okos idős hölgy mondta nekem: „Az öregségben nem az a rettenetes, hogy az ember öreg, hanem az, hogy fiatal!” Aki érti, tudja, miről van szó.

Mareszke azonban még nem jutott éppenséggel idáig, de már érezte, hogy ketyeg az a bizonyos biológiai óra. Nem kell hát pálcát törni fölötte azért, hogy elfogadta a bíró meghívását egy egész napos kirándulásra. A törvényszéki dolgozóknak egyébként van ám terepmunkájuk is, megesik tehát, hogy valaki reggeltől estig nincs otthon. Hogy aztán merre kell mászkálni azon a bizonyos terepnapon, ki tudja azt? Én biztos, hogy nem. Aminthogy azt sem tudom, hogy mire is jutott egymással a két ember azon a bizonyos napon.

Arra az időre esett nagyjából Mareszkének a nagy periódusa is. Vagyis, inkább akkor már valamennyire lecsengőben volt. De még akkor is a legkomolyabb ügyek jutottak neki. Olyanok, amikkel keresni is lehetett, de amellett érdekesek is voltak. És ez mindenesetre nem utolsó szempont. Főleg ha még a családot is el kell tartani.

Amióta Mihály meghalt, Cili jószerevével kiköltözött abba a kis hétvégi házba, amelyet ugyan még együtt is használtak, de inkább csak nyáron. Onnét nagyon szép kilátás nyílt az erdőre, s ami a fő, egyedül tudott lenni. Az esett jól a sokszorosán sebzett lelkének.

Amióta felnőtt, felelősséggel bíró férfi lettem, azóta vallom, hogy pszichológusnak általában az olyan ember szokott menni, akinek mindenek előtt a saját lelkével van sürgős kibékülendője. Mondom, ez általában van így, nem kötelező jelenség, leginkább csak statisztika. Ám a Cili életében ez teljesen bejött. Kezdve a szekus felmenőkön, akiről sokáig azt se tudta, mifélek, aztán pedig, később, amikor már megtudta, nem értett velük egyet. Majd, amikor a szülei a boldog túlvilágra távoztak, csak azt vette észre, hogy kerülük őt a férfiak, mintha leprás lenne. Pedig szép kis hölgy volt. Még később hozzáment Páll Mihályhoz, aki jó ember volt, szerette is őt, ahogy tudta, de akárhogy is, csomó évvel volt idősebb.

Mindez természetesen igen negatívan hatott a lelkivilágára. Igaz, volt egy rövid boldog időszak is az életében az, amikor Nemvaló Andris közeledett feléje. És ő ezt a közeledést nem

utasította vissza. De Andris valósággal feltűnő hirtelenséggel távozott. Úgyhogy ha Mihály addig még nem is sejtett volna semmit, azután minden bizonnyal megsejtette. Cili mindenestre úgy gondolta, hogy a Nemvaló intermezzónak határozottan köze lehetett a Mihály váratlan halálához. Végül is ki tudja, mi játszódik le ilyenkor egy Mihályhoz hasonló öregember lelkében?

Egyedül akart tehát lenni. És erre a kisház éppen jól megfelelt. Különben is úgy volt megépítve, hogy télen is lehetett használni. Csak fűteni kellett.

Mindjárt azután, hogy Mihály meghalt, Cili írt mindenkinek, aki ismerhette Andrist, de sehonnan se kapott választ.

Így aztán el is telt vagy három év. Cili teljesen belejött az egyedüllétbe, nem is vágyott vissza a városba. Csak nagyritkán ment be, hogy egy kicsit takarítson és körülnézzen, nincs-e valami időközben létrejött probléma. Eddig még nem volt.

Egy ilyen bent tartózkodás alkalmával vette észre, hogy egy helikopterről a városszéli tisztásra hatalmas ládákat eregetnek le. (Az a lakás is a szélén volt a városnak, másképp nem vehette volna észre). Ám aztán nem nagyon törődött a dologgal, mert visszament a maga erdei csendjébe. Úgy gondolta, hogy akinek helikoptere van, annak csak kell annyi befolyása legyen, hogy törvényessé is tegye a kiruccanásait.

Ám a helikopteren utazó férfi ugyancsak látta Cilit és nem nagyon hagyta nyugodni a nemkívánt szemtanú. Akiről ráadásul még azt se tudta, hogy látott-e valamit, és ha igen, mennyit.

Előállt tehát egy olyan helyzet, hogy a helikopteres kereste Cilit – akiről viszont még azt se tudta, hogy mi a neve –, Cili viszont nem sejtette, hogy keresik, azonban ő mindenképpen mozgott, ahogyan a helyzete megkívánta. Mindehhez még hozzájárult az is, hogy időközben Nemvaló András mégiscsak értesült arról, hogy mi történt Cili körül, habár elég sok idő elteltével. Mivel három év hosszú idő, nem nagyon sietett, hogy elmenjen Udvarhelyre. Ám egy idő után, semmi különösebb dolga nem lévén, mégiscsak odajutott.

– Figyelj, Kiscsabi! Mutatok neked valamit!

Krisztina ekkor már tizenöt éves volt, hát talán ő maga is tiltakozott volna az ellen, hogy Krisztikének nevezzem. Egyébként az utolsó évben érdekes változáson ment keresztül, vagy talán nem is igazán volt érdekes az a bizonyos változás, csak engem lepett meg, aki egészen kicsi gyermekkorra óta ismertem. Vagyis nővé érett. Ezen a változáson minden leánygyermek átmegy az életének nagyjából ugyanebben a szakaszában, és mégis mindig meglepi a világon az összes szülőket, s azokat, akik a világon a legközelebről ismerik. Ez már Victor Hugo óta így van, le is írta az említett író, nem is nagyon van mit hozzátenni. Legfeljebb annyi, hogy az Áрпиék kislánya ezen a természetes, mégis nagyon látványos változáson úgy ment keresztül, hogy az csak a külsőségekben volt érezhető. Szellemileg viszont épp akkor volt a mélyponton. Annyira, hogy egy évvel az előbb említettem év előtt Árpi, kínjában, hogy a kisebbik lánya semmit sem hajlandó megtanulni, valami szakiskolába adta. Én akkoriban éppen nehezen voltam elérhető, de ha nem így lett volna, se tudtam volna tenni semmit, hiszen a tény – tény maradt. Így került a kis védencem egy bizonyos vendéglátóipari szakiskolába. Ahol is el is töltött egy évet. Az az egy év éppen elég volt neki ahhoz, hogy nagyon megelégedje azokat az osztálytársnőket, akiket maga körül látott. Szó, mi szó, minden oka meg is volt arra. Őt ugyanis szigorúan nevelték a szülei, s alig tudott mit kezdeni az olyan osztálytársnőkkel, akik – például – nyíltan kikezdték a férfi tanáraikkal. Mindemellet és ráadásul ő volt az elismerten legszebb lány abban az osztályban.

Aztán, körülbelül egy félév elmúltával én is sikeresen a végére értem a fekete periódusomnak, s megint ráértem a lánykával is törődni. Az egyik legelső dolgom volt, hogy egy tisztességes iskolát keressek neki. Találtam is elég könnyen.

Volt a városnak egy régebbi püspöke, akinek, ha egy évezred telne is el, akkor se lehetne eléggé hálás Vigyázóvár. Legalább három oktatási intézményt indított ugyanis útjukra, és még felügyelte is őket az első évükben. De azt hiszem, később se vette le rólok a szemét. Ezen intézmények közül az egyik volt az a középiskola, amit én kinéztem. Töredelmesen bevallom, hogy a színvonala nem volt éppen a legmagasabb a hasonlók között, de annál a vendéglátóipari sulinál nagyságrendekkel jobb volt. Én nem is nagyon értem Árpit, hogy nem vette észre ezt a lehetőséget annak idején. Bár magyarázat talán adódott volna rá, mindjárt kettő is. Lehet, hogy büntetni akarta a lányát, amiért az nem tanult. Vagy az is lehet, hogy nem bízott eléggé abban, hogy az elméleti líceumot folytatni tudja valami felsőbb suliba, s akkor ott áll majd, mint félig sem felkészült ember. Ez esetben legalább egy mesterséget akart a kezébe adni.

Hogy miért mindig Árpit említem, mint a családeért gondolkozót, holott Mareszke volt addig mindig az aktívabb kettőjük közül? Nos én nem sokat tudtam a „Dobrescu ügy”-ről, de valamit láttam annak ellenére, hogy a saját bajaim miatt szinte félvak voltam. Tehát láttam ugyan, de azt se tudtam, hogy mit látok.

No hát, mivel Krisztina jobb híján nekem panaszkodott, hát a nyár elején elkértem az iratait, s én mentem el személyesen velük abba a suliba. Aztán még így is majdnem lemaradt a leányka, mert elfelejtette, hogy mikor van ideje érdeklődni s beiratkozni. Szerencséjére ekkorra Árpi már ráharapott a témára s nem hagyta elsikkadni. Elküldte hát a kislányt érdeklődni, s hogy még véletlenül se történjen valami gikszer, én magam is vele mentem. Be is jutott, örült is neki. Hát innen datálódott az a feltétlen bizalma irányomban, hogy bármi érdekeset látott vagy hallott, először éntőlem kérdezett véleményt, vagy éppenséggel nekem mutatta meg.

Így történt ezzel az alkalommal is. Amit mutatott, az valóban nem volt mindennapi. Vagy négy vagy öt nagyocska fénykép volt nála, azokat kellett megnézni. Még így is, elsőre nem láttam rajtuk semmi igazán említésre méltót, ha csak azt nem, hogy valóban jól elkapott képek voltak. Ez mindenestre már első ránézésre meglátszott. Valamint az is, hogy alighanem igazítottak rajtuk valamit. Feltételeztem, a nagyobb hatás kedvéért.

„Az ám, de az ilyen fajta igazítások általában rontani szokták a kép minőségét!” - villant át rajtam. „Igen, de akkor mi is ez?”

Nem volt mit tenni, el kellett gondolkozni rajta, hogy ezek nem is fényképek lehetnek. Vagy pontosabban szólva, eredetileg nem azok voltak.

„Festmény lehet, amit lefényképeztek.”

Igen ám, de ki tud manapság így festeni? És arra az eredményre jutottam, hogy senki. Legalább az általam ismert művészek nem, ez biztos. És akkor nem főként a részletek pontos visszaadására gondoltam, hanem sokkal inkább a gondolatra, amit kifejeztek. Merthogy nekem mindig is a vesszőparipám volt, bármilyen műalkotás lett légyen is, az a gondolat, amit a nézővel vagy olvasóval közölni akar. Ha volt ilyen gondolat.

Ekkor már nézegettem egy ideje azokat a nyavalyás képeket és egyre inkább nem tudtam őket hová tenni. Kicsit később is csak annyit tudtam kinyögni, hogy:

– Ez ki? – gondolván itt a művészre, aki elkészítette azokat.

– Anyu.

De azt a kislány is csak nagyon halkán mondta. Valahogy megérezte, hogy most valami rendkívüli történhet.

Még nézegettem egy darabig a képeket, majd megkérdeztem, hogy magammal vihetem-e őket. Krisztina igenlően bólintott.

Ezek után tanulásról aznap természetesen szó sem lehetett, hiszen a tanárnak is annyira tele volt a feje azzal, amit látott, hogy másra egyikünk se tudott gondolni. Illetve én egy dologra mégis tudtam, de az aztán el is foglalta a tudomat teljesen.

Az Asztalos Ottó látogatására. Aminek a magyarázatát most kaptam meg szemmel láthatóan, ha nem is épp teljesen.

Egy pár napra mindenképpen szükségem volt ahhoz, hogy a dolog fölött napirendre térjek. Abban a pár napban még megnéztem néhányszor azokat a képeket, de minden alkalommal csak arról tudtam egyre inkább meggyőződni, hogy talán a jelenkor legnagyobb festőjét tisztelhetjük az Árpi barátom feleségében.

Már most mit tegyek? Árpinak meg kell mutatni, ez tény. De ki tudja, hogy fog reagálni rá, és miért? Mert nem véletlen az, hogy ezt mostanáig ilyen nagyon titkolták. Annak valami oka kell legyen, még hozzá jelentős. Mert más családban, ha ilyesmi előfordulna, hát még az utcasarokra is kiállnának, s ott hirdetnék nagy dobszóval a dicsőségüket. Ezek meg? Titkolják, mintha bűnt követtek volna el.

„De vajon nem valami ilyesmi történt igazából? Műkincslopás, vagy hasonló?”

De aztán azonnal elvettem a csúf gondolatot. Hiszen Árpinál s Mareszkénél én becsültebb embereket nem ismertem az életben, s talán nem is fogok. Más kell legyen az oka.

Arra határoztam el magamat, hogy elviszem, s megmutatom ugyan Árpinak, de csak az egyiket, s nem is a legjelentősebbet közülük, hátha például széttépi. És magyarázatot kérek a dologra.

Hát éppenséggel szét ugyan nem tépte, de nem is örült neki valami nagyon.

– Ezt honnan szerezted? – kérdezte, miközben egyre inkább és egyre vésztojáslóbban elsötétült a tekintete.

– Nem mondhatom meg.

Ütünk egymással szemben, mint két ellenséges hadvezér.

– Asztalos Ottó?

– Nem.

Láttam Árpin, hogy valamennyire mintha megkönnyebbült volna. Hallgatott egy sort, jó hosszú sor volt, majd rákezdte:

– Mondtam ugye, hogy hagyd békén a feleségemet! Nem tetted, ugye? Mi van, ha ezt a képet én most széttépelem?

Most rajtam volt a sor, hogy hallgassak egy ideig. Aztán:

– Akkor nagyobb értéket tépsz szét, mint te magad. Feltételezem, hogy egyetlen példány.

– Nem tépem szét, de itt marad!

Vállat vontam.

– És most még egyszer megmondom neked, de nyomatékosan, hogy a feleségemet hagyd békén.

– Csak nem vagy féltékeny? – kérdeztem – Rám???

– De. Az vagyok. Csak nem úgy, ahogy a többi férjek szoktak lenni. Mit bánom én, hogy mit tesz, ha jól érzi magát? De ezt? De még egyszer ilyen...? hogy még többet szenvedjen? Azt nem hagyom. Még neked sem, pedig a barátom vagy. Olyan barátság nincs, hogy én azt hagyjam!

– De hát még azt se tudom, hogy miről van szó! Egyáltalán...

Árpi látta rajtam, hogy valóban nem értem a dolgot. Ezért röviden elmesélte, amit addig nem tudtam. „Hogy Mareszke már egyszer, a gyerekkorból alig kinőve, tizenévesként már neki-fogott festeni. És, amilyen tehetsége volt, a kép végül világhírű lett. Csak éppen a szüleit sértette vérig vele. De mit bánta ő azt, hiszen egy olyan művésznek talán nem is szabad olyasmi apróságokkal törődnie, mint a szülői sértődöttség. Ám akkor egyszer s mindenkorra megtiltották neki a festést. A szülők akkoriban éppen válófélben voltak. De mivel mégiscsak szerették egymást, vagy tán a gyerekek kedvéért akartak együtt maradni, hát még egyszer megpróbálták. Közben Mareszke, bár nagyon megígérte, hogy soha többet ecsethez nem nyúl, mégsem bírta ki festés nélkül. Csak attól kezdve titokban csinálta. És amit festett, ahogy készen lett, össze is tépte. Csak az Isten tudhatja, hogy milyen értékek lettek így semmivé.

Ez tehát valamiféle patthelyzet volt, ami akkor kialakult és, mivel valóban nem jöttek létre maradandó képek, hát hallgatólagosan a szülei is elfogadták ezt a helyzetet. Ám, józanul meggondolva, alig lehetett kételkedni abban, hogy ez nem fog így menni örökké. És valóban, akkor eljött egy alkalom, hogy a szülők elmentek kirándulni a székely hegyekbe. Volt ott egy régi barátjuknak, Kirsner Elzának valami háza, ott laktak.

Ekkor aztán Mareszkére ellenállhatatlanul tört rá a festés utáni vágy. És annak a vágnak engedelmeskedni kellett. És éppen akkor, amikor a képpel készen lett, jött a hír, hogy a szülei a kirándulás alatt balesetet szenvedtek és mindketten szörnyethaltak.

Azóta Mareszke vagy nem fest, vagy pedig, ha már semmiképpen nem tud ellenállni, megfesti a képet, de amikor készen van vele, elégeti. Az utóbbi időben Krisztina rászokott arra, hogy a majdnem teljesen kész képet titokban lefényképezi. Ezek közül lehet ez is, amit te hoztál. És amit itt fogok tartani, mert nem szabad kijussanak a családból. Így gondolja ezt Mareszke, és én, aki arra esküdtem, hogy megvédelmezem, mit is tehetnék mást mint, hogy hozzásegítem. Látod, ezért ijedtem meg akkor, amikor azt hittem, hogy eljutottak Asztalos Ottóhoz. Mert Mareszke meg van győződve arról, hogy ha csak egy is kijut idegen emberhez, az tragédiát idéz elő. És én törődöm a feleségem lelki békéjével.

Hát – ez van.”

Nem szóltam. Minden szó fölösleges lett volna. Csak magamban gondolkoztam az ügyön. „Mareszke látnok lenne? Vagy csak a sérült személyiség beteg gondolata vezet arra, hogy az egész emberiség óriási értékekkel legyen szegényebb? Merthogy óriási értékekről van szó, azt láttam. Elég volt rátekinteni azokra a fényképekre. De végeredményben ki vagyok én, hogy az embertársam fölött ítélkezzem?”

A maradék fényképeket visszaadtam Krisztinának azzal, hogy egy közülük az édesapjánál maradt.

– Nem baj – mondta.

És ezzel talán le is zárult volna a festéssel kapcsolatos egész történet, ha nem zavart volna engem olyan nagyon még egy másik dolog, amiről ugyan nem tudtam, vagy legalábbis alig. Mindössze egyetlen nevet. Dobrescu.

## Interludium. Dobrescu

Természetesen tudtam valamit a „Dobrescu ügy”-ről, de csak éppen valamit. Nem örültem neki egyáltalán. Hiszen nap mint nap láttam, hogy Árpiék milyen szépen élnek. Szinte üdítő kivétel voltak a környezetemben minduntalan látott házaspárok szabados (vagy amerikai?) életstílusához képest. Az persze lehetséges, hogy Amerikában is aránylag szépen él a többség, de minket a sorozataikban egész mással etetnek.

Hát Árpiékat éppenséggel akár példaképnek is lehetett volna tekinteni ebben az elfajzott korban. Talán a Római Birodalom bukását előzte meg afféle életstílus, mint a mai nagyvárosokban látható. És persze ott és akkor is főként a legnagyobb városokra volt jellemző, főleg a birodalom központjára. Hogy aztán a mai berendezkedést is látványos összeomlás fogja-e követni, azt nem tudom, de megvan rá az esély.

Persze hallottam valamit annak idején arról is, hogy Mareszke és Csemete között régen valami szerelem-féle alakult, de egyrészt akkor még nem Árpi volt a férje, bár azt hiszem, ismerték már egymást, másrészt Mareszke már Csemetének is megmondta kereken, hogy a férjétől nem akar elválni. Ez az első férj aztán meghalt. Valami obskúrus betegség vitte el, méghozzá napok alatt, olyan, hogy még a dokik sem tudták, mi is lehetett az. Vagy hogy nem is annyira a betegség volt sötét, mint inkább az orvosok? Az is lehetséges. Az ilyesmi ma is megtörténik, méghozzá sokkal többször, mint gondolnánk. Azt hallottam szakember ismerősömtől, hogy az ilyen esetekre van valami általános gyógyítási séma, valami, ami a beteg legfontosabb általános életfunkcióit fenntartani van hivatva, és rábízva a valódi gyógyulást a beteg életösztonére, öngyógyulási hajlamára. Legtöbbször be is válik. Hát Szentpéterinél nem vált be. Hogy éppen akkor mi lehetett Csemetével, hogy nem házasodtak össze, nem tudom, de lehet, hogy nem is rajta múlt a dolog, hanem Mareszkén. Valami olyasmit is hallottam már, hogy Mareszkének igazából Kovács Árpi volt a nagy szerelme, és amikor az hirtelen lehetséges lett, akkor jól megfogta. No, legyenek boldogok egymással! Csak akkor mi van azzal a Dobrescuvall?

Már maga a neve is ismerősen csengett, de sokáig nem tudtam hová tenni. Elég sokáig is tartott, hogy rájőjjenek, s akkor is egész máshoz kötődve.

Azért igazából bíztam Mareszkében, bár láttam, hallottam, hogy sokszor együtt mennek terepre, de valahogy nem igazán hittem el, hogy sétáláson és jóízű beszélgetéseken kívül egyéb is történhetett közöttük ilyenkor. Naiv vagyok? Talán.

De hát egyszer csak beugrott nekem, hogy ki is lehet egyáltalán ez a Dobrescu bíró. Valahogy úgy esett, hogy régi fényképeket nézegettünk Kláriveral. Nem is annyira az enyémekeket, mint az egyel korábbi generációra vonatkozókat. Valahogy a nagybátyám került szóba, annak is a fiatalsága, s ennek kapcsán kerültek elő a régi fényképek. Mivel az említett bátyot pontosan úgy hívták mint engem (vagy inkább fordítva), ezért ő lett a Nagycsabi, én pedig a Kiscsabi. Még ma is így szólítanak meghittebb körökben, pedig hol van immár Nagycsabi?

No de hát, Nagycsabi.

Nagyjából tudta, tudja mindenki, aki ismerte, hogy mennyire szerette a feleségét, s hogy milyen tragikusan rövid volt a házasságuk. Meg az együtt töltött életük is. Arról, ami azelőtt volt, hogy Tündét megismerte volna, senki nem beszélt igazán. Pedig akkor már negyven fölött volt. Igaz, néhány beavatott azt is tudja, hogy volt neki egy azelőtti, másik házassága is, az se volt hosszú, ám az se volt valami nagyon korai. De mi volt azelőtt? Erről a legtöbb ismerős olyan szemérmesen hallgat, mint a csillagász, ha azt kérdik tőle, hogy mi volt az ő-robbanás előtt.

Pedig azelőtt is éltek emberek – már t.i. a Nagycsabi házassága, nem pedig az ősrobbanás előtt –, akkor is szerettek, gyűöltek, mozogtak és haltak is.

Nos, hát volt annak az én bátyámnak egy középiskolai osztálytársnője, akit azok, akik ismerték, általában Ancikának neveztek. Furcsa neve volt, Sors Annamáriának keresztelték. Egy vasutasnak a lánya volt, valahol a város akkori szélén laktak. A családnak nem voltak intellektuális igényei, vagyis inkább nem nagyobbak, mint akkoriban egy átlagos munkáscsaládnak. De tisztességes emberek voltak. A kislány, tudomásom szerint egyetlen gyerek a családban, eléggé szorgalmas volt a suliban. Ám azon túl semmi különös. Lehet is, meg nem is sejteni, hogy Csabit mi fogta meg benne. Talán leginkább az a sugárzás, amit általában az ártatlanság aurájának szoktak nevezni. No, nem hiszem, hogy az valami égberagadó nagy szerelem lett volna, semmiképpen nem olyan, mint amilyent évekkel később Tünde iránt érzett. Inkább olyan kedves, diákos rajongás. Akkoriban még létezett ilyesmi. Úgy tudják az emberek, hogy talán egy néhány találkáig jutottak el, nem tovább. Csaba néhányszor hazakísérte Ancikát, de hogy azon hazakísérések alatt mik történtek közöttük, s hogy történt-e valami egyáltalán, azt ma már ember nem mondja meg.

Aztán szétszéledtek az érettségi után. Csabi, különböző „életiskolája” közbeiktatása után és -közben orvos lett, hogy Ancikával mi történt, arról elég sokáig nem lehetett tudni. A bátyám mindenesetre csak egy néha sajtó érzéssel maradt, de az a sajtó egyre gyengült, ahogy múltak az évek.

Volt ugyan Ancikának egy szívbéli barátnője is annak idején, amelyik barátnővel Csabi még tartotta is a kapcsolatot egy ideig csak, hogy Ancikáról halljon, amennyit egyáltalán hallani lehetett. Hát meg is tudta, hogy a lány agronómiát végzett a jászvásári egyetemen (miért kellett olyan messzire menni, amikor Erdélyben is volt ilyen szak több helyen is?), de aztán az információ szála egyre vékonyodott, s el is szakadt teljesen. Gyűrődések jöttek, pályakezdés gondoljai, volt olyan év is, hogy Csabi el se jutott Vigyázóvárra.

Azt, amit a most következőben írok le, Nagycsabi soha nem hallotta, a végeredmény kivételével. Más dolgok történtek az életében, én se tudnék ezekről, de amikor elhatároztam, hogy megírom ezt a történetet, kénytelenségből utánanéztem ennek a szálnak is. Nem volt könnyű. Általában a hallgatás falába ütköztem, egészen különböző okokból. Tán meg se tudtam volna semmit, ha segítségemre nem jöttek volna régi ismerősök. Volt tehát Csabinak két régi ismerőse, két nő, akiket akár havernek is lehetne nevezni, bár ennél azonban többek voltak. Igazából kár is lenne boncolgatni, nem is tartozik ide. A két hölgy pedagógiát végzett, ha van még valaki, aki emlékszik a híres-hírhedt vásárhelyi „pedára”. Nekem ugyan semmi bajom se volt azzal az intézménnyel, inkább tisztelem, mint olyan helyet, ahol a környék szegénysorsú, de tanulni- és tudnivágyó fiataljai műveltségre tehettek szert. Hogy aztán voltak, akik másképp használták, az már nem az intézmény hibája.

No hát ezt az intézményt járták ki az említett lányok is. Az egyikük, akinek Ida volt a neve, volt az ész kettőjük között. És az, hogy Nagycsabi annak idején Harmath Emmát vette el feleségül, s nem ezt az Ida nevű leányzót, csak a véletlen volt, s főként Idán múlt.

Hát a két leányzó – nevezzük most így őket, mert végül is ez a gyűjtőnevük – elvégezvén a főiskolát, meg is kapták a kinevezésüket Moldovába, ahogy az annak idején szokás volt, méghozzá valami faluba Dorohoi mellé. Erről a helyről Ida, aki sok érdekes kitérő után végül is a groingeni egyetem tanára lett, elég sok érdekeset tudott később mesélni. Később, amikor sok év után találkoztunk. Nem véletlenül én kerestem meg, adatgyűjtés céljából.

Ancika, ez a vékony, finom kis leány eléggé egyedül érezte magát ott, abban a faluban, ahová a hatalom vetette. Eleinte csak a mesterséggel járó nehézségek miatt szenvedett, ám úgy körülbelül nem egészen egy év után, egy sötét estén a falu szélén két részeg (vagy csak fél-

részeg) traktorista megerőszkolta. Este volt, sötét volt, senki nem járt arra, panaszkodni úgyszemint volt kinek. Az aktus az elképzelhető legdurvább volt, nagy fájdalommal, s jókora vérzéssel járt. De – életben maradt. Ezt csak azért írom le, mert tény. Azok után, amiket hallottam hasonló esetekről, mert egyáltalán nem volt ritka abban az időben, én magam is csodálkoztam rajta. De életben maradt és rövid idő után még lelkileg is rendbe jött. Nagyjából. Egészséges szervezete volt, másra nem tudok gondolni.

Akkor, ott rendbe szedte magát ahogy lehetett, s bicegve, roskadozva, elindult a város irányába. Az utolsó autóbusz is rég elment már akkorra.

Nagyjából egy félóra után észrevette, hogy hiszen ő tud rendesen járni. Jó sötét volt már akkor, hold sem volt az égen, de a csillagok világítottak legalább annyira, hogy az utat ne tévessze el. Éjfél lehetett, amikor valakik szembe jöttek. Két nő, magyarul beszélgettek. Ida volt, a barátnőjével. Csak sétálni indultak, semmi tervük nem volt. Ők aztán nem féltek a férfiktól. És Ancikának akkor éppen erre volt szüksége.

Kiderült, hogy ugyanabban a faluban dolgoznak, de nem ott laknak, hanem bent a városban. Meg is hívták rögtön, hogy azontúl lakjon náluk. Nem volt az valami elegáns lakhely, a szomszéd szobában egy kecske „lakott”, de a két fiatal nő minden megnyilvánulása balsam volt az ő lelki (és bizony testi is) sebeire.

Így hát együtt is maradtak, körülbelül egy évig. Annak az évnek az elmúltával aztán feloszlott a társaság. Ancika megismerkedett Dobrescu Mariannal, és rövid gondolkodás meg az Ida biztatása után hozzáment feleségül.

Ida is megismerkedett egy férfival, aki Martin van Osten barátja volt és ő is férjhez ment. Ez az ismerkedés azonban nem a sors könyvében volt megírva, hanem az Ida legpontosabb terveiben. Ő ugyanis nem bízta az életét a véletlenre. Évekkel később, amikor én találkoztam vele, még mindig annak az embernek a felesége volt és remélem, hogy most már az is marad.

Sokáig nem tudtam igazából megérteni, hogy miért szeretnek román fiatal emberek magyar lányokat feleségül venni. Mesélnek az emberek sok mindent, vérmérsékletük és pártállásuk szerint, de egyik ilyen magyarázatot sem tartottam kielégítőnek. A jelenségnek az ellenkező oldalról való megközelítését már inkább értem. A fiatal hölgyek – de az idősebbek is – igyekeznek a lehetőség szerinti minél nagyobb biztonságot biztosítani a reménybeli és felnevelendő utódoknak, és ezt sokan úgy látják elérhetőnek, ha olyan partnert választanak, aki a hatalom oldalán áll. Mégpedig minél jobban, lehetőleg genetikailag becövekelve. Igen ám, de a srácok...?

Mondják, hogy a magyar nők tiszták és rendszeretőek. De ez nem lehet a főok. Én magam személy szerint is ismerek több olyan férjhezmenendő román nőt, aki bármiben felveszi a versenyt magyar anyanyelvű sorstársaival. Megint mások az etnikai arányok erőszakos megváltoztatását emlegetik. Mesebeszéd! A jelenség ugyan létezik, de annak levezénylését hagyjuk csak az ortodox papokra. Mint annyi sok más is. És különben is: éppen Dorohoiban? Más kell rejtőzködjön ennek a dolognak mögötte. És más is van!

Mert ki ne szeretne egy olyan feleséget, aki szinte soha nem veszkezik vele? Nem, mert egyrészt nem tud, a nyelvi nehézségnek miatt, de ha véletlenül még tudna is, nem mer. Az már egész más kérdés, hogy milyen megítélést érdemel az a férfi, aki a mások ilyen gyengeségét gátlástalanul kihasználja képes.

Dobrescu Marian az idősebbik, voltaképpen nem is volt rossz ember. Csak hát egészen más kultúrát hozott magával abból a környezetből, ahonnan jött, mint amivel Ancika meg volt szokva. Meg volt szokva? Szegény kislányba olyan mélyen bele volt sulykolva a fegyelem és

a hatalom előtt való feltétlen megalázkodás, hogy a házassága egy olyan vaskemény emberrel nem is végződhetett máshogy, csakis tragédiával.

Először jött a visszafogottság. Ami aztán, elég rövid idő után átment abba a megalázkodásba, amiről az előbb szoltam. Aztán a megalázkodás a teljes önmegtagadásba ment át. És így ment ez évekig. Mintha teljesen és kilátástalanul be lett volna zárva egy férfiba. Ám emellett annak a gondolataiba is, ahonnan még menekülni se lehetett semmiképpen. Egészen addig, amíg Ancika a sokféle stressz és frusztráltság következtében, elég fiatal korban egy szívrohamban meghalt. Hát nagyjából ezt mesélte el Ida akkor, amikor nem is olyan régen találkoztunk. Bizony mondom, annak a kemény, határozott nőnek könny csillogott a szeme sarkán, amikor a régi lakótársát emlegette.

### **A történet folytatódik**

Dobrescu? Dobrescu sok van. Éppenséggel Moldovában meglehetősen sűrűn fordul elő ez a vezetéknev. Azért a Dorohoi városnév, mint eredet, meggondolkoztatott. Még jobban az, hogy hallottam, ez a bíró tud magyarul. Kitől is tanulhatott volna meg ott, ha nem az édesanyjától?

Kezdtem hát kíváncsi lenni, hogy milyen lehet a fia Ancikának.

### **A medvevadász**

Úgy tűnik, hogy a fiatal bíró elérkezettnek látta az időt arra, hogy Mareszkét valamiféle döntésre rábírja. Kívülről persze nem sokat lehetett ebből látni, mert mindketten diszkrétek voltak. Azonban az együtt töltött délutánok, esték, sőt néha egész napok mind sűrűbben fordultak elő. Azt ugyan nem lehetett tudni, hogy azokon az együttléteken mi történt, vagy mi nem, de annyi biztos, hogy Árpit mintha megviselte volna valami. A százkilós ember kezdett ideges lenni.

Én természetesen ugyanúgy tanítgattam a kislányukat, mint azelőtt. Talán egy kicsivel mintha könnyebb lett volna, ahogy nőtt és a tananyagok rendre érdekesebbek lettek. Még Árpival is kevesebbet beszélgettem, mint régebben, éppen az állandó idegessége miatt. Neki se volt kedve az ilyesmihez, nekem se. Teltek tehát a napok, meg a hetek is, hónapok is.

És általában, mintha befagyott volna valami körülöttünk, semmi se látszott mozdulni.

Tőlünk távolabb, Udvarhelyen Cilinek se volt semmiképpen sikerült éve. Tavasszal életveszélyesen megfenyegette valaki, aki aztán, pedig krimikben ez nem így szokott történni, egyszer sem jelentkezett. A fenyegetés írásban történt egy kis cetli papíron, és csak annyit írt rajta az ismeretlen, hogy megöli, ha egyetlen szót is mer szólni. Miről? Rejtély.

Mivel pedig jó sok idő eltelt, amióta a fenyegető nem jelentkezett, Cili tréfának vette. Valami rosszízú viccnek. Azután is kijárt a kis erdei házába, sokszor hetekig ott élt, különösen, amikor a nyár elkezdődött. Abban az évben pedig igen szép volt a nyár. A virágok tették a kötelességüket, eső éppen akkor esett, amikor szükség volt rá, vagyis sem szárazság nem volt, sem méteres sár. Július volt.

Nemvaló Andrásról nem lehetett éppen elmondani, hogy egy római jellem lett volna. Különösen a nőekkel szembeni viselkedése hagyott kívánnivalót maga után. Cilivel is volt egy nagyon erős érzelmi töltésű kalandja néhány év előtt, akkor, amikor még élt Mihály, a Cili férje. Aztán – se szó se beszéd – egy szép napon búcsút vett a kapufélfától. Akkor Vigyázó-

várra jött és új áldozat után nézett. Nem őrajta múlt, hogy a kiszemelt áldozat erősebbnek bizonyult és Andris hoppon maradt. Akkor egy időre megjuhászodott. Időközben megtudta azt is (talán az apjától, nem tudom), hogy Mihály meghalt. De nem reagált rá azonnal, még jó időnek kellett eltelnie, hogy Udvarhely felé fordítsa a szekere rúdját.

Ebben a július hónapban történt, hogy Cilinek ismeretlen látogatója akadt. A nő eleinte nem tudta hova tenni, de alig két percet beszélgettek, akkor is az ajtóban, amikor az ismeretlen benyomta a szobába és elkezdte módszeresen verni. Cili csak védekezni tudott. Az ismeretlen közben ütötte, ahol érte, s közben mondogatta neki, hogy még többet is kap, ha csak egy szót is elejt abból, amit látott. Aztán nagy nehezen Cili mégiscsak kifutott az ajtón és segítségért kezdett kiabálni. Az idegen ekkor elfutott. A nő pedig továbbra is segítségért kiáltott. Jó sokat futott az ismeretlen után, míg végre akadt egy néhány bátor ember, akik megfogták azt és leteperték.

Cilinek pedig eszébe sem jutott a hallgatás, az első dolga volt, hogy azon módon, ahogy volt, félig letépett ruhával, a rendőrségre ment és feljelentette. Aztán, mivel semmiképpen se akarta, hogy úgy lássa valaki, civil ember, tele sebekkel és kék foltokkal, kiment gyógyulni az erdei házba.

Így történt, hogy amikor Nemvaló András megérkezett, Cili nem volt otthon. Nagy nehezen aztán megtudta, hogy van neki valahol a második falun túl egy kis erdei háza, afféle nyaraló, amit akkor vettek, amikor Mihály még élt, s oda szokott kijárni. „Lehet, hogy most is ott van” tették hozzá.

Andrisnak nem volt mit tennie, ha Cilit látni akarta, utána kellett mennie. Különben is látni akarta, milyen is az az erdő, amit Cili úgy szeret, hogy a szomszédok szerint néha hetekig ott szokott tartózkodni. Ő maga jellegzetesen városi ember volt, csak filmen szerette a vad dolgokat, néha még ott se.

Azért, amikor odaért, még ő se tudta letagadni, hogy van annak a helynek valami vészjósló szépsége, egyelőre nem sejtette, hogy mi, csak érezte. Csend volt, olyan csend, hogy az szinte bántó volt. Minden városi mivolta mellett, annyit azért tudott, hogy az erdőkben általában madarak szoktak énekelni, bogarak zümmögni, de itt... semmi. Aztán kiért egy tisztásra és meglátta azt is, hogy miért. A tisztás túlsó végén, olyan hatvan méternyire attól a helytől, ahol ő egy fának támaszkodott, Cili állt megmeredve és szembenézett egy hatalmas medvével.

Cili két hibát is elkövetett, de egyikről se tehetett. Tudta, hogy nem szabad egy csúcsragadozóhoz közel menni és pláne nem szabad vele farkasszemet nézni. De ezúttal a vadállat ment közel Cilihez. Talán eloldaloghatott volna lesütött szemmel, de egészen meg volt igézve a másik királyi jelenlététől. Hát csak álltak és nézték egymást egy darabig. És tőlük valamivel több mint egy félszáz méterre Andris állt és úgy félt, mint életében még soha. Lassan behúzódott a fa mögé, amelynek támaszkodva állt és csak félszemmel mert kinézni mögüle. De őt is megigézte a ragadozó nagyszerűsége.

Ekkor a vadállat elszánta magát. Felágaskodott, felemelte roppant mancsát és belemélyesztette a körmeit a Cili bőrébe. Lehet, hogy csak azt akarta megtudni, hogy mi van a ruha alatt, de a ruhával együtt egy hatalmas területű bőr is lejött.

Cili sikoltozni kezdett. Olyasmit, hogy „Andris! Segííts!” Ő ugyan nem látta, nem is láthatta, hogy Andris éppen ott van a közelében, de hát kitől is kérhetett volna segítséget, mint attól az embertől, akit a világon a legjobban szeretett?

A medve a sikoltástól megvadulni látszott. Tovább tépdeste, szakította az áldozatát, Cili pedig egyre jobban sikoltozott.

András, ha nagyon akart volna, akkor se tudott volna megmozdulni a félelemtől.

Cili pedig tovább sikoltozott, bár később már egyre halkabban. És a sikoltozásba mind inkább bizonyos rekedtség vegyült, amitől leginkább hörgésre kezdett hasonlítani. Végül elhallgatott. Meghalt. A vadállat még egyszer beleharapott halott áldozata vállába, de úgy látszik, nem ízlett neki, mert nem folytatta. Még állt ott egy-két percig, de aztán elfordult és elballagott, be a sűrűbe.

András úgy érezte, hogy most már sohasem fog tudni onnét elmozdulni. Gyenge volt, remegtek a lábai. Aztán, nem tudni, mennyi idő múlva, elindult. Mind gyorsabban szaladt és amikor a faluba ért, csak annyit bírt mondani:

– Siessenek! A medve széttépett egy embert!

A falubeliek látták, hogy komoly a dolog, gyorsan vasvillára, fejszére kaptak, s futva megindultak a tisztás felé, kiáltozva, hogy elijesszék a ragadozót. De csak Cilit találták ott. Holtan.

András megint nagyon gyengének érezte magát. Leült egy jókora kőre a falu szélén, valami földműves hengerithette oda valamikor, hogy ne akadályozza a munkájában, s csak ült ott szótlanul.

Aztán az emberek visszajöttek az erdőből, szegény Cili holttestét magukkal hozva. Andrást látva, rajta is megesett a szívük, s jó adag pálinkát diktáltak bele. András csak ült és hagyta, hogy tegyenek vele, amit akarnak. Valahogy felállott.

És akkor meglátta a Cili testét egy sebtében leborított kapura lefektetve.

És abban a pillanatban valami eltörött Nemvaló Andrásban. Nem volt már az az ember, aki csak egy pillanattal azelőtt éppen készült összeesni. Hanem olyan kemény lett, mintha az ezeréves Nemvaló ősök mind benne adódtak volna össze. Lehet, hogy valóban valami ilyesmi is történt.

Akkor még senki se látta rajta, ő maga pedig nem közölte senkivel, de később, hetekkel vagy hónapokkal később egyre világosabb lett, hogy András bosszút esküdött a medvék nemzetiségének minden egyes tagja ellen.

Nem volt ő éppen gazdag ember, de különösebben szegény sem, így hát nem okozott neki gondot a puska megszerzése, amilyen úton, olyanon, sem pedig a számára szintén hasznos csapdáké sem. Még csak különösebben nagy titkot sem csinált abból, hogy mire készül. És éppen azért, mert alig titkolózott, jó sok időbe telt, amíg elkapták. Hogy addig hány brummogót sikerült neki kiirtani, az már a rejtélyek közé tartozik. Én magam talán huszonháromat hallottam, de az ember, aki nekem beszélt róla, nem tudhatott mindent.

Eleinte igen tapasztalatlanul fogott a dologhoz, ezért nem is volt valami sok eredménye. De hamar rájött, hogy csak az újságokat kell olvasnia, s odamehet, ahonnan a legfrissebb medvékárókról adtak hírt. Volt elég, válogatni lehetett köztük.

Ez persze egyrészt önbíráskodás volt másrészt pedig a védett állatokról szóló törvény megsértése. Ám amikor végül elfogták, András semmiféle ellenállást nem fejtett ki. Annak rendje és módja szerint be is ültették a dutyiba, egyelőre vizsgálati fogságba. Hogy miért nem engedték meg neki a szabadlábbon való védekezést, mikor úgysem állt ellen, azt ma sem lehet tudni. Később aztán a bíró meg is engedte neki.

Időközben tárgyalásra érett annak az embernek az ügye is, aki Cilit megverte. Mivel Cili valamikor Amariei lány volt, és mivel Amariei Ionut a maga idejében Vigyázó megyében volt főügyész, ezért vagy más okból, de az ügyet nálunk tárgyalták. Ebből az alkalomból a fiatal Dobrescu bíró felkérte Mareszkét egy kis komoly beszélgetésre. Voltaképpen azelőtt is neki juttatta az igazán nehéz ügyeket, s ez furcsa érdekességeket tartogatott. Ugyanis a kórbonc-

nok, aki boncolta, nem tudta igazából eldönteni, hogy: halott volt-e már Cili akkor, amikor a medve rátámadt? Élt-e még akkor, amikor a vadállati támadás érte, s az leginkább a vér és a sebek szagát érezte meg rajta, s mint olyan támadott? Vagy egyszerűen véletlen volt az egész, ami bárkivel megeshetett? Az első két esetben a verőlegényt gyilkosságban lehet elmarasztalni, vagy direkt, vagy indirekt módon. A harmadik eshetőség viszont azt jelentheti, hogy a helikopteres, mert ő volt a delikvens, megúszhatja súlyos testi sértéssel. Ekkor még a Nemvaló András vallomása nem volt ismert. Igaz, sokat úgysem lendített volna az ügyön, annyit tisztázott volna, hogy Cili a támadás idején még élt. De akkor is még mindig maradt volna két lehetőség.

Akkoriban a bíró már sülve-főve együtt volt Mareszkével. Még, amit rajtuk kívül senki nem tudott, egyelőre semmi visszavonhatatlan nem történt még köztük. Illetve!

Éppen a komoly beszélgetésre való felkérés előtti napon, egy egész napos (reggeltől estig tartó) kirándulás végén, éppen akkor, amikor elváltak volna, Dobrescu megkérte Mareszkét, hogy menne fel hozzá egy kis időre.

Az asszony elgondolkozott. Elég sokáig, a bíró már azt hitte, hogy a visszautasítás módján gondolkodik. Talán, hogy ne legyen túlságosan fájó. De nem ez történt. Mareszke mindössze egy kis időt akart kérni. „Hogy”, így mondta, „szokja a gondolatot”.

– Talán két napot!

Dobrescu Marian megérteni látszott. „Igen – mondta – két napot szívesen vár a szebb jövő reményében”. Így ebben meg is egyeztek. Mareszkének láthatóan nem volt különösebb kifogása a „szebb jövő” kifejezés ellen. Vagyis tudatában kellett legyen annak, hogy a fiatal bíró mire gondol.

Voltaképpen tudatában is volt. Aminthogy annak is, hogy ő végső soron az ötven felé közeledik. A bíró pedig olyan harmincöt körül lehetett. És ha egy ilyen fiatal, egészséges és intelligens férfi mégis benne a nőt látja, hát ez olyan ajándék a sorstól, amit vissza lehet ugyan utasítani, de akkor, amíg él, bánni fogja.

És ezután történt, hogy másnap a bíró az irodájába kérette, komoly megbeszélésre. A későbbiek ismeretében én mindenesetre úgy látom, hogy megint kedvezni akart neki.

– Szóval egy ember védelméről van szó. Helikopterpilóta az illető. Látod, itt vannak az iratok. Megvert egy nőt. Elég csúnyán. Valami megfélemlítésről van szó, de amint látod, kétesélyes a dolog.

Mareszke olvasta az iratcsomót és bólogatott.

– Igen, látom. Medvetámadás. Szegény asszony!

– Nahát, tudd, hogy én sem szeretem, ha nőket vernek! De azt se akarom, hogy elítéljek valakit például gyilkosságért, s később derüljön ki, hogy baleset volt.

Mareszke fintorgott egy kicsit a „baleset” szóra. De a bíró talán nem is vette észre.

– Valami fenyegetés lehetett a dologban. Valamiről nem lett volna szabad beszéljen az a nő.

– De hát végül is mit tett az a pilóta, amit úgy el kellett hallgatni, hogy még egy ilyen verést is megért?

A bíró vigyorgott.

– Szállított.

– Kábítószer?

– Áááá! Fenéket.

– De hát akkor mit???

– Medvéket. Mackókat szállított a székelyeknek. Nem is olyan nagy ügy, van ott úgylis belőlük elég. Hozzá vannak már szokva...

Ezenközben a bíró egy memóriaegységgel játszott, az ujjai között pörgette. Közben vígan heherészett a saját viccén. Nem vette észre a változást, ami a beszélgetőpartnerén ezalatt végbement.

Mareszke ugyanis a „medve” szóra kicsit kinyitotta a száját, de amikor látta, hogy Dobrescu olyan „lezseren” veszi a dolgot és nevetgél, elsápadt, kissé felemelkedett a székéből és olyan mozdulatot tett, mintha a kezében levő tárggyal nyakon akarná szúrni a bírót. Aztán rájött, hogy csak egy golyóstoll van a kezében. Ettől kezdve nem folytatta a megkezdett mozdulatot. Sőt, vissza is ült a helyére. Nem sokat kellett várnia, mivel a másik gyorsan a végére ért a mondanivalójának. És akkor csak annyit mondott, illetve inkább sziszegett:

– Nem vállalom!

– Nem vállalod? De hiszen te kirendelt védő vagy! Kötelességed.

– Akkor se vállalom! Nem vállalom ennek az embernek a védelmét!

– De erre még az engedélyed is rámehet... Megvonhatják tőled.

– Nem fogják! Mivel ebben a pillanatban én adom vissza! És ettől a perctől kezdve nem vagyok ügyvéd! És, hogy ne hagyjalak kétségek közt, ezentúl nem jöhetsz a közelembé! Semmilyen formában. Hacsak nem akarsz helyetted a százkilós férjemmel szembenézni.

Itt már azért egy halvány kis mosoly körvonalazódott a Mareszke arcán. Fölényes mosoly, a nő mosolya, aki érzi a fölényét a férfi fölött. Aztán felállt a helyéről, és kimenet úgy vágta be maga mögött az ajtót, hogy a melléképületben is meghallották.

Aztán a Nemvaló András perére is sor került. Azt is Vigyázó megyébe hozták, vagy azért, mert a helikopteres pere is ott folyt, de talán azért is, mert az András apja itt él. Nem tudom. Ki igazodik el a bírósági bürokrácia útvesztőjében?

És ahogy az ilyen esetekben lenni szokott, azt is Marian Dobrescu kapta. Főtt is a feje rendesen. Mareszke akkor már napok óta nem volt elérhető. Lehet, hogy valóban a kamarából való kilépését intézte.

Dobrescu bírónak az az erős kényszere támadt, hogy ezt az embert pedig ő megmenti! Vagy, ha az semmiképpen nem lehetséges, legalább minél enyhébb ítéletet fog hozni. Ráadásul ismerte is – az iratokból persze – az okát annak, hogy miért és hogyan lett Andrásból „medvevadász”. Ugyanonnan azt is tudta, hogy András egy csepp ellenállást se tanúsított az egész procedura folyamán, sőt nemcsak engedelmes, kezes bárány volt, hanem egyenesen udvarias is. Ami semmi esetre sem hasonlított egy ámokfutó viselkedésére.

Mareszke persze nem volt elérhető. Sem az épületben, sem telefonon. Pedig de jó lett volna most a segítsége! De hát – nem. Így a bíró kénytelen volt egyrészt másik ügyvédhez folyamodni, másrészt pedig egyedül elérni a céljából annyit, amennyit lehetett.

Ehhez a legelső dolog az volt, hogy kihallgatásra kérette a medvevadászt. Mert akkor már Andrászt szélteben-hosszában így kezdték nevezni. Ám a magánkihallgatáson semmi olyan érdekest nem tudott meg, ami ne lett volna már eleve benne az aktákban. Illetve mégis. A bíró eleinte zárt tárgyalást akart elrendelni, gondolom, hogy kímélje az András esetleges érzékenységet. De a vádlott csak legyintett. „Hol van már az ő érzékenysége!” Végül pedig ő maga

kérte, hogy legyen csak nyugodtan nyílt az a tárgyalás, még tán jobb is, mert másképp ki tudja, mit képzelnének róla az emberek, hogy miket követett el...

Udvariasságért hasonló jár cserébe, és Dobrescu bíró amúgy is elhatározta, hogy kímélni fogja Andrást, ha lehet. Még arra is felkérte, hogy talán mondaná el a saját védelmére, hogy miért követte el azt, amit tett.

– Tisztelt Bíróság! Nagyon köszönöm a hozzám való jóságot! Sajnálom, hogy nem tudom hasonlóval viszonzni! Nekem a szerelmemet egy medve ölte meg, és én azt végig kellett nézzem, ha nem akartam hasonló sorsra jutni. Tudom, hogy az állam törvényei szerint bűn az, amiket tettem. Én úgy számítom, hogy legalább tizenöt ember életét mentettem meg, a vagyonokról nem is szólva. Hát védje csak a gyilkos vadállatait ez az állam itt, ahol az állat többet ér, mint az emberélet! Nekem ettől fogva már nincs semmi kérésem. Nyilvános tárgyalást kértem, mert jó, ha az egész világ megtudja ezt a szégyent! Tegyenek velem, amit akarnak!

Mit mondjak, úgy elítélték, mint annak a rendje.

Ám a börtönben már az érkezése előtt híre ment valahogy, hogy ő a „medvevadász”. És attól kezdve odabent igen nagy tekintélye kezdett lenni.

A legérdekesebb az egészben az volt, hogy a mindenholnan összetrombitált újságírók jelenléte ellenére a történet sehol nem jelent meg. A „védőbeszéd”-ről nem is szólva. Hogy kik győzték meg őket és mivel, hogyan, az alighanem már örök titok marad.

Hanem az igazságnak igen érdekes szokásai szoktak lenni. Például az is, hogy hiába temetik el méter mélyen a föld alá, előbb-utóbb mindenképpen kidugja a fejét és mindenki számára láthatóvá válik. Ezúttal is így történt. Előbb csak kis patakként csörgedezett, de egyre inkább nőtt, dagadt, míg idő múltán világossá lett mindenki előtt. Talán ennek is köszönhető az, hogy Nemvaló András egy idő után elnöki kegyelmet kapott.<sup>3</sup> Igaz, ahhoz előbb egy másik elnökre volt szükség. De ez már nem tartozik ehhez a történethez.

Találkoztam Mareszkével. Nem véletlenül, ő kérte, meglehetősen hamar az események után. Láttam rajta, hogy igencsak dezorientált, s pocsék hangulatban van.

– Mit csináljak, Kiscsabi? Te vagy az egyetlen, akihez fordulhatok!

„Most jön! Megálmodtam!” - gondoltam. „Az következik, hogy meg fog invitálni az ágyába, hogy vigasztaljam! És akkor én csakis rosszul dönthetek. Mert akármit is fogok mondani, mindenképpen megbántom, vagy őt, vagy Árpit, vagy Klárit, de lehet, hogy közülük többet is.”

Ám szerencsére – ezúttal szerencsére – én nem vagyok látnok, mint néhányan az ismerőseim közül, Nemvaló Pista például. Így hibásan is következtettem. Mert nem kellett neki más, csak hogy jól kisírja magát valakinek a vállán, s esetleg tanácsot kapjon.

– Tényleg, mit tegyek? Már nem vagyok ügyvéd! Miből tartom el a családot? Ismered Árpit, tudod, hogy milyen gyámoltalan!

Fellélegeztem, hogy csak ilyesmiről van szó. Hát tanáccsal aztán el tudtam látni.

– De hát te ismert festőművész vagy! Folytasd a festést. Sokan szeretnének olyan jók lenni mint te!

---

<sup>3</sup> Ez a történet legnagyobb részben az én fantáziám terméke. Óva intek ezért mindenkit, hogy nehogya Nemvaló András példáját kövesse, hiú reményekben ringatózva! Az epizód NEM reprodukálható. T.I.Cs.

Érdekes módon egy szóval se tiltakozott. Pedig azt hittem, nagyobb győzködésre lesz szükség. De csak annyit mondott, hogy „köszí” és egy puszit nyomott az arcomra.

Néhány nap után aztán Árpától megtudtam azt is, hogy miért ment a dolog olyan simán. Ketten dumáztunk egy sör mellett. Mareszke a műteremnek nagy hirtelen átalakított szobában „alkotott”. Mintha egyszerre akarta volna pótolni azt, amit évtizedekig elmulasztott.

– Nem olyan bonyolult dolog ez, mint gondolnád – mondta a barátom. – Te persze csak annyit tudsz, hogy a Mareszke szülei balesetet szenvedtek, még hozzá éppen a legrosszabbkor. Azt persze sohasem mondtuk senkinek, hogy miféle balesetben haltak meg. Na látom, kapiskálsz már. Persze, hogy medvetámadásban. Nekem mindenesetre az a legfontosabb dolgom az életben, hogy Mareszkét megvédjem. Mindentől, amitől csak lehet. Vagy azt hiszed, nem tudom, hogy milyen értékes ő? Csak az időt vártam, hogy attól az irtózatossá, több évtizedes nyomástól szabaduljon. Hát most jött el az az idő. Soha nem lehetek elég hálás érte szegény Cilinek, meg Andrisnak is!

És itt most akár azt is felírhatnám, hogy „vége”. De még van valami, amit feltétlenül el kell mondjak. Azt, hogy nagyon rövid idővel a történetek után, Krisztina is mélyreható változáson ment át. Egyik hétről a másikra valósággal szárnyalni kezdett. A suliban, természetesen. Minden érdekelte. Minden, amit tanulni lehet. Neki is van pótolnivalója.

Most, hogy másfél év elteltével ezt a történetet írom, éppen egyetemista. És csak remélni tudom, hogy később sem vész el ez a változás.

Egyszer Asztalos Ottó is meglátogatta Kovácsékát. És amikor eljött tőlük, nagyon meg volt elégedve.

## Az arany macska

Élt Hollóhegyen, az ezerkilencszázhetvenes és részben a nyolcvanas években, egy ember. Strupka Mihály volt a neve. Voltaképpen nagyon hétköznapi foglalkozása volt, történelmet tanított a helyi iskolában. Amúgy sem volt benne semmi igazán különös, hasonlatos volt a többi fiatal falusi értelmiségi férfihoz, családja volt – már úgy érkezett Hollóhegyre – és élni is úgy élt, mint mindenki más. Más módon nem is tehetne volna abban az időben. De azért mégiscsak kellett legyen neki egy különleges tulajdonsága. Az, hogy valósággal ragadtak rá azok az emberek, akik valami, akkor még ismeretlen szempontból, valami különlegességgel bírtak. Talán úgy is lehetne mondani, akiknél a jövő készült. Vagy függött ez tőle, vagy sem, ezt bizony utólag már aligha mondhatja meg bárki is.

Egész szép kis baráti társaság gyűlt össze körülötte, hát persze, hogy az állambiztonság felfigyelt rá. Figyelte, figyelte, aztán egyszer csak abbahagyta a figyelést, mivel semmit sem talált, amibe fogózkodtatott volna. Egyszer be is hívták, de mivel akkoriban éppen mással voltak elfoglalva – az idő szerint kegyvesztett volt a szervezet Ceausescunál, mivel néhány évvel előbb szökött meg az országból a „szeku” főnöke, Ion Pacepa, tehát sürgősen rendezni kellett soraikat – tehát nem találva semmi érdemlegeset, abbahagyták a figyelést. Nem befejezték, csak abbahagyták, ezt mindenkinek meg kellett volna jegyezni. De éppen az érdekeltek nem tették.

Különben is Mihály majdhogynem kikezdehetetlen volt. Ő maga árva gyerek, akit nevelőszülei, akik közül az egyik rendőrnnyomozó, egy kórház előtt kiteve találtak annak idején. De a szülőket sem érthette semmi. Legalábbis nyíltan nem. A rendszer neveltjei voltak mindketten, sőt, hittek is abban a rendszerben, amit szolgáltak. Tamás, ő volt a rendőr, ugyan látta imitt-amott a repedéseket is az eszmék falán, de egész sokáig hitte, hogy az csak egyedi jelenség, amit aztán annál inkább igyekezett javíthatni. No, nem is jutott fennebb az őrnagyi sarzsínál, haláláig sem.

Mihály tehát éldegélt tovább, relatíve nyugodtan, fiatal feleségével, született Bodó Erzsikével, és tanított, néha tartott egy-egy előadást a Népi Egyetemen. Hát az meg mi? Fiatalabbak ma már nemigen tudhatják. Pedig jó dolog volt, egyike azoknak a kommunista vívmányoknak, amiket a rendszer megváltozása után nem folytattak tovább. Kidobták a gyereket a fürdővízzel, mondhatnám, de bizony nem lenne igazam, mert a valóságban igen sok gyereket dobta ki akkoriban, hanem a fürdővíz az megmaradt. Nos, hát ez az intézmény főleg a vidéki, falusi értelmiségnek volt talán a legutolsó mentsvára, amely őrizte őket a teljes elbutulástól. Néha össze-összegyűltek egy kevésbé ismert, és következményképpen kevésbé költséges fürdőhelyen, és ott tanárok, orvosok előadásait hallgatták meg olyan témákról, amelyek boldogabb helyeken minden nehézség nélkül hozzáférhetőek voltak. Más kérdés, hogy ott meg a kutya se igényelte.

No, a mi Mihályunkat a klasszikus ókor és kora középkor érdekelte, ahhoz olvasott hozzá, s abból adott elő úgy, ahogyan tudott. Voltaképpen egész magas szinten, de ez csak jóval később derült ki.

Így folydogált tehát az akkori élet, s meg is maradt volna talán a maga medrében, ha nem jön közbe az a bizonyos Ady-est.

A szavaló (ma versmondónak neveznék, s tényleg nem is lenne több annál) estet a hívó pap és felesége rendezték, bizony nem kis nehézségeket leküzdve a rendszer ateista vezetői részéről. Hollóhegyen ugyanis négy pap is volt, ellentétben azzal a mai székelyföldi faluval, ahol három templom is van, de pap egy se. No tehát, itt négy is volt, amiből adódott aztán az a

felsorolás, amely szerint: „Hollóhegyen a román pap magyar volt, a református pap román volt, a katolikus pap református volt, a hívő pap pedig asztalos volt.” A mondás nagyjából, de csak felületesen, megfelelt a valóságnak. Ugyanis az ortodox pap tényleg magyar származású volt, nagy üzletelő egyébként, a katolikus pap tényleg református vallásba születt, de később áttért, a református papot pedig Ionescu Andrásnak nevezték, így hát lehetett éppen román származású is. Így valósították meg a Hollóhegyiek az ökumeniát gyakorlatilag, még mielőtt az világméretű divattá lett volna. A hívő pap pedig, a valóságban baptista prédikátor, nyája igen kicsiny lévén, abból nem tudta eltartani a családját, nosza hát, kisebb asztalosmunkákat vállalt néha. Nos, ez a pap, akinek a felesége tanított a helyi iskolában, szervezte meg azt a bizonyos Ady-estet. Ezen az esten aztán kötelező volt szerepet vállalni mindenkinek, aki értelmiséginek tartotta magát. És itt figyelt fel Mihály egyik volt tanítványára Babay Iczukára. A felfigyelésből aztán szerelem lett, ki tudja hogyan és milyen fordulatokon keresztül.

No, ezután aztán már megint volt a biztonságiak tisztjeinek mit megfigyelniük. Nem is hagyták ki az alkalmat. A megfigyelési dühöt csak fokozta az, amivel Mihály abban az időben foglalkozott, és amiről elég vigyázatlan volt hallgatóság előtt beszélni is.

Volt – ezt vélte a mi tanárunk – az ókori Egyiptomban egy istennő, akit általában macskafejjel ábrázoltak. Basztet volt a tisztességes polgári neve. Többféle emberi jelenségre felügyelt, többek között a családra, és azon belül a termékenységre is. No hát, igen régen, még a második, vagy harmadik dinasztia idején, tehát az Óbirodalomban, készült erről az istennőről tizenkét ábrázolás. Magyarán; aranyszobor. Hogy teljesen tömör arany volt-e, vagy pedig belül üreges, azt ma már senki se tudná megmondani, éppen, mert senki sem látta. Akkoriban még évezredekben mérték az időt, és hittek abban, hogy még lesz, aki meg is éri azokat. Tudták például, hogy a Föld a Naprendszerrel együtt kb. huszonnégyezer év alatt egy teljes kört tesz meg egy bizonyos központi csillag körül. Hogy honnét tudták, az ma már elképzelhetetlen, de tény, hogy ez utóbb bebizonyosodott. Nos ők, Mihály szerint, úgy gondolták, hogy azoknak az embereknek, akik e huszonnégyezer év lefolyása alatt élnek a földön, szintén lesz családjuk, és szintén szükségük lesz a család védelmezőjére, a Macskaistenre. És hogy annak a jóindulatát hosszútávon biztosítsák, elhatározták, hogy minden kétezer évben elküldenek Hozzá egyet az aranymacskák közül. Gondolom, valamiféle emlékeztetőnek, hogy „íme, még élünk, még vagyunk, el ne felejtse minket!”

Igen ám, de sajna, Egyiptomnak a következőkben igen zaklatott periódusai is voltak, és a cicák közül végül is mindössze hármat sikerült feláldozni. Utána jöttek a Ptolemáioszok, Caesar, Antoniusz és természetesen Kleopátra, summa summárum, a macskák közül a legtöbb kézen-közön eltűnt. Úgy kell nekik, miért voltak aranyból készítve! Bár manapság akkor is igencsak lábuk kelne, ha éppenséggel rézből lennének.

Na hát, elég sokkal az eltűnésük után, egy ilyen cicus, mintha felrémlített volna a kora újkori időkben. A „Szerb Antal szerint” varázsló Paracelsus játszadozott vele, vagy talán Casanovának is járt a kezében, Caglostro grófjának; senki se tud bizonyosat, de sokan suttoztak róla az idő tájt.

No, ez volt az a történet, amit voltaképpen csak úgy szórakozásként, hogy érdekesebbé tegye az ókori Egyiptomról szóló, amúgy meglehetősen száraz népi egyetemi előadását, Strupka Mihály elmondott a közönségének. Hozzáátéve, hogy a Fejedelemség ideje alatt Paracelsus Erdélyben is járt, méghozzá Szászrügenben.

Felcsigázta ez sok állami hivatalnok képzeletét. Hogyisne! Egy akkora darab arany, mint egy macska. Méghozzá ókori egyiptomi szoborrá megformázva! A fene vigye, ha véletlenül üres lenne belül, de akkor is irtóztató summát kell érnie! Egyenes következménye lett ennek az, hogy Mihály meghívást kapott egy olyan helyre, ahová akkoriban senki se ment szívesen. A meghívás délelőtt tíz órára szólt, de mivel hősünknek fogalma sem volt arról, hogy volta-

képpen hová is kell mennie, hát jó sokat kóválygott az utcákon, kerülgetve az épületet, ahova voltaképpen el kellett érnie. El is késett egy jó órát.

Jócskán meglepődött bemenvén azon, hogy éppen egy volt iskolatársa jött vele szemben. Nem jártak egy osztályba annak idején, de azért ismerték egymást. Ez az iskolatárs – aki egyébként még hasonlított is hozzá egy kissé – lehalkított hangon közölte vele, hogy ő lesz az egyik kihallgatótisztje.

– Igazán elnézést kell kérjek tőled, nem én akartam így, parancsba kaptam - mondta ez az ember, akit különben Máriusznak hívtak. – Én sem örültem neki. És ráadásul nem is tegeződhetünk odabenn.

Mihály bólintott beleegyezése jeléül.

– Még nem lehet bemenni különben, de majd szólok. A főnöknek dolga van. Addig ülj ide! - mutatott egy helyre – itt nem olyan huzatos. Azt hiszem, mindössze egy jó negyedórát kell itt ülnöd.

Mihály tehát beült abba sarokba, ahova a volt iskolatárs mutatott, és egy negyedóra alatt tényleg jól kimelegedett. Kissé még meg is izzadt, mire bekerült.

Odabent aztán kérdezték mindenféléről, az egyiptomi történelemtől az aranymacskáig, és persze, mint annak idején szokásuk volt, minden ötödik, tizedik mondatuk azt firtatta, hogy van-e a barátaik között olyan, akiről elképzelhető, hogy ellenséges érzülettel van az államrend vagy a román nép iránt, vagy éppenséggel tett vagy tesz is valamit ilyen irányban. Mihály megmondta őszintén, hogy ilyesmiről nem tud.

De ha tudna, elmondaná-e?

Természetesen. Végül is, az embernek a lelkébe senki nem láthat bele, gondolta magában Mihály, majd bolond lesz nem bólogatni, mikor ilyesmiről van szó.

Na, de írásba adja-e mindezt, amit eddig elmondott?

Hogyne, természetesen.

Az egész kihallgatás úgy délután öt óráig tartott, és bár semmi erőszakos cselekmény nem fűszerezte, azért Mihály jobban megizzadt, mire a végére ért, mint odakint az előszoba meleg sarkában.

Az egész sokkal kevésbé volt veszélyes, mint ahogyan azt Mihály elképzelte, azok után, amiket addig különböző emberektől az ilyen kihallgatásokról hallott. No, jól megizzasztották, de hát ez természetes. Az a dolguk.

Ez a kihallgatás azonban mégis bizonyos értelemben fordulópontot jelentett az életében. Ettől az időponttól kezdve kezdte észrevenni magán azokat a jelenségeket, amik a pályája csúcsára lendítették. Nem éppen azonnal, de elég gyorsan nekilódult a fantáziája, méghozzá olyan módon, hogy szinte plasztikusan el tudta képzelni, hogy azokban a bizonyos régi időkben mi történt, és ami történt, az hogyan.

Egy idő után aztán még álmában is előjöttek a történettel kapcsolatos gondolatok. Valósággal megálmodta őket. Sőt, pár év múlva akár ébren is fel tudta idézni a történetnek azt a részletét, amelyet éppen akart, mintha éppenséggel szereplője lett volna. Illetve az is volt, szereplője, sokszor és sokféle alakban. Ezekről természetesen senkinek sem beszélt, még Babunak (Babay Icnak) sem, mert félt, hogy hóbortosnak tartják. Azonban lejegyezte egy füzetbe, és évek múlva, amikor már előrehaladott rákja miatt nem folytathatta a tanári működést, a füzetet átadta egy barátjának. A barát aztán, de már Mihály halála után, megkereste a hozzá tartozó jegyzeteket is. De ez már jóval később volt, a Mihály története után.

\* \* \*

A hajó nem volt nagy. Azért két sor jó evező volt rajta, igaz, mindössze tizenkét rabbal egy-egy oldalon. Viszont látszott, hogy a kapitánya gondot visel rá. A fa alkatrészek világos színűre voltak mosva, a fémek csillogtak, de még a rabok az evezők mellett, még azok is jóltápláltak voltak. Különben is, a szóbeli biztatás inkább volt itt divatban, mint az ostor. A fedélzet középső részén egy elegáns fiatalember könyökölt egy heverőn, szembe vele egy másikon maga a kapitány. A hátsó fedélzeten egy igen szép fiatal nő élvezte a napsütést. Előkelő leány volt egyébként, arisztokrata származású, és egy szenátornak a lánya. A fiatal nemes, aki a kapitánnyal kockázott, a kísérője volt. A napsütést pedig volt idő élvezni, mert a hajó már két napja a nyílt vízen vesztegelt, sem szél nem lévén, de még az evezősök is valami nyavalyába estek, mert elgyengültek. A kapitány tehát választhatott, vagy előveszi a korbácsot, akkor célba érnek, de esetleg egy-két, vagy tán több evezőssel kevesebben, vagy várakozik. Mivel új rabok vásárlására pénze nem volt, hát az utóbbit választotta. Most éppen ezt taglalta fiatal társa előtt:

– Ilyet még nem láttam! Minden összeesküdött ellenem. Se szél, se evezős.

A másik csak hümmögött magában. Bár hajósnemzet földjéről jött, nem volt éppen vándorló fajta. Igazából nem is föníciai volt, hanem szkíta. A mostani perzsa ország, amit Parthiának neveztek, volt a szülőhelye, és mint előkelő ifjú, túszként került a római udvarba. Később aztán letelt az ideje, de akkor már maradni akart. Hát így vállalt efféle kísérői munkákat. Most azonban neki is főtt a feje. A kapitány ugyanis közölte vele, hogy nem jót jelent, ha nő van a fedélzeten, mert eltekintve az Istenek rosszallásától, még meg is bolondulnak tőle az emberek. Ezért aztán, ha még két nap alatt nem változik a helyzet, akkor élni fog kapitányi hatalmával, és a nőt a tengerbe dobhatja. De még előtte odaadja az embereinek, hogy eljátszadozzanak vele egy kicsit. Szokás szerint, ugye. Az ifjú szkíta hevesen tiltakozott, de az éppen annyit ért, mintha egy üres szobában kiáltozott volna.

– Így mondtam, és így lesz! – pedig a kapitány nem volt éppen rossz ember, máskülönben a szenátor rá se merte volna bízni a lányát. Addig is, míg ez a szerencsétlen helyzet bekövetkezett, igen szórakoztatónak bizonyult. Elmondta többek között, hogy ő meg kelta származású, ebből a különleges népből való, amelyet ezen kívül még gallnak meg galatának is mondanak. És hogy rabszolgaként került kisgyerek korában a Birodalomba, egy görög rabszolgája volt, aki aztán nyolc év után felszabadította. Mivel pedig a görög magányos ember volt, hát halálát tudva közeledni, a szabadosára hagyta a hajóját, hogy miután szolgálta már eleget, most majd úr legyen fölötte. Azóta aztán ezt a mesterséget folytatja, amit egyébként a görög mellett tanult, áldják meg az Istenek.

A kelta népről pedig azt kell tudni, hogy igen sokféle törzsből tevődnek össze. Van például messze északon egy, a cattusok törzse, amely, mint a nevük is mutatja, a macskát imádja. Azt tekinti szent állatának, nem a bölényt, vagy például a farkast, vagy sast, mint más tisztességes emberek. Van is nekik – a cattusoknak – három egyforma fekete macskaszobruk, annyira egyformák, hogy nem lehet őket megkülönböztetni. No hát, ezek közül az egyik aranyból van. Hogy melyik, azt nem lehet tudni, mert mind egyforma fekete színnel van bemázolva. Hírlik, hogy a nagy Caesar eleget kerestette a gall háborúk idején, de nem találta senki. Vagy ha igen, hát volt elég esze, hogy ne szóljon. A feketék közül egyet valahogy a kezébe kaparintott a császár, de annak a belseje is pont olyan fekete volt.

Ilyen, s hasonló mesékkel szórakoztatta fiatal vendégét a kapitány, addig, amíg ez a szerencsétlen helyzet be nem következett. Most pedig éppen súlyosbodik az is. Mintha mindenki valami szörnyűséget érezne a levegőben, ami majd nemsokára be fog következni. Igaz, a tengerésznépség babonás. De hogy még a fizetéséről is lemondjon valaki, amit a sikeres szállításért kapna Egyiptomban, hát az bizony komolyan veendő dolgot jelenthet.

*A fiatal szkíta eleget tiltakozott, de csak nem volt menekvés. Mivel másnap sem javult az idő, a leányt bizony lekapták a tíz körméről, akárhogy visítózott, mert segítség nem jött, nem is jöhetett, hiszen a kísérő eddigre alaposan összekötözve feküdt a fenéken. Hallani hallott ugyan eleget, de mozdulni sem tudott.*

*Aztán lejött a kapitány, és szép szóval válaszút elé állította. Vagy hallgat az egészről, mint a néma, de egész életében ám, vagy megy ő is a lány után.*

Mivel mindenki sejtheti az eddigiekből, hogy ezt az egészet álmolta Mihály, azt is el lehet mondani, hogy ez az álom is elég zavaros volt, mint az álmok általában. Egy olyan része is volt, amikor Mihály határozottan meg volt győződve arról, hogy a fiatal szkíta is részt vett az erőszaktevésben, különben honnan tudta volna, pedig tudta, ez az igazság, hogy a leányt nem dobták a tengerbe, hanem önként ugrott bele, s úgy fulladt meg. No, de erotikus álmai mindenkinek lehetnek, sőt vannak is fiatal korában, ezen nem lehet csodálkozni. Senki se kivétel, legfeljebb letagadja.

*Az incidens után tényleg másféle idő jött, az emberek megerősödtek, szél is kezdett fújdogálni, még jobban is, mint kéne, úgy vágatott a hajó a vízen, mintha megbokrosodott volna, és ha addig a veszteglés volt a baj, meg az esetleges szomjanhalás réme, most meg a hajótöréstől félt mindenki. Meg is érkeztek Egyiptomba hamar, ha nem is éppen oda, ahova szerettek volna, és szét is tört a hajó ezer darabra. Az ifjú szkítának persze első dolga volt, hogy bíróságra vigye a dolgot, már csak azért is, hogy a saját életét mentse, de körülbelül senki se hitte egyetlen szavát sem. Hajótörés, hát egészen természetes, hogy senki se került elő. Örüljön inkább, hogy legalább ő megmenekült, mert lám, az evező rabszolgák mind a tengerbe vesztek, csak mutatóba vetett fel a víz két-három holtestet.*

*Na, ha így van, hát így van, gondolta magában a fiatalember, akkor ő sem fogja tovább verni a nagydobot az ügyben. Elhallgatott szépen, de mivel azért mélyen a begyében volt a történet, hát szép csendesen elkezdett nyomozni saját maga. Kívülálló ebből annyit láthatott, hogy a város kocsmáit járja nap mint nap. Hadd tegye, mondták, akik látták, hisz micsoda veszélyeket élt át, nem csoda, ha az elméje egy kicsit megzavarodott. No, majd a jó bor helyrebillenti neki!*

*Hogy aztán később mi is történt az elméjével, azt senki se tudta meg. De tény, hogy két hét múlva az elveszettnek hitt hajóskapitányt átvágott torokkal kapták meg egy külvárosi kocsmá mögött egy koszos kis szobában.*

*Az ifjút keresték aztán vagy három napig, de ő meg felszívódott.*

*Az aranymacska azonban ekkor már úton volt Parthia felé.*

\* \* \*

Voltaképpen még az események, s a szekus kihallgatás előtt történt, hogy Erzsike egyszeriből megváltozott. Nem véglegesen egyik pillanatról a másikra, de mégis egyszeriből, vagyis az ok, amely ezt a változást kikényszerítette egyedi volt és egyszeri. Ma, tudva az okokat, nem is csodálkozunk azon, hogy az addig örök vidám, társaságkedvelő nő egy naptól kezdve befelforduló lett. Ennek azonban fázisai voltak, mint egy betegségnek, csak éppen jól titkolta, hogy miért.

Kezdetben arra lett Mihály figyelmes, hogy a felesége egészen más társaságba kezdett járni, mint addig. Ha kérdezte, előbb csak határozottan, később gorombán utasította el. Pár hónap múlva aztán egészen új személyiséget alakított ki magának. Mihály tényleg valami betegségre gondolt, s meghívta próbaképpen egyik pszichiáter ismerősét, mintha véletlen lenne. Hármasban beszélgettek egész délután, s másnap csak annyit tudott mondani a pszichiáter, hogy ez bizony semmiképp se úgy néz ki, hogy betegség. Valami konkrét oka kell legyen, de semmi-

képp nem akarja elárulni, hogy mi. Így folyt ez megint több hónapig, amikor is azon a bizonyos Ady-esten meglátták egymást, Mihály és Babu. Minden bizonnyal vannak, voltak olyanok, akik azt mondják, hogy ez bizony hiba volt részükről, de én, mint az események krónikása semmiképp se tudom eldönteni, hogy ebben igazuk volt-e a kritikusoknak vagy sem. Lehet, hogy az erőltetett kérdezősködés még rosszabb következményekhez vezetett volna.

Maga Erzsike is úgy látszott, hogy nem igényli a segítséget, sőt néhány hónap alatt kilábalt ebből az állapotból – nagyon erős nő volt –, de azután se mondott a férjének semmit. Ez ezért is így volt, mivel egy időtől kezdve, amikor megint ugyanolyan határozott és kemény lett, mint azelőtt, mert az volt világléteében, újra kezdett törődni az élet dolgaival, mint azelőtt. Csak éppen ezek egészen más dolgok voltak, mint régebben. Mindenesetre, a férje nem kapott benne helyet.

De volt más is. Az ezután következő évben ugyanis Mihály szép lassan, fokozatosan egyedül maradt. Akihez azelőtt csak úgy ragadtak a barátok, az az ember lassan azt vette észre, hogy egyedül maradt. No, nem teljesen. Ketten mégis kitartottak mellette. Babu volt az egyik, aki akkor már nagyon szerette, a másik pedig a fiatal fogorvos, Csendes Jóska, akit azelőtt a társaságban Csemetének neveztek.

\* \* \*

*A próféta magas, sovány ember volt. Általában szinte senkit nem engedett a közelébe, mert gyanakvó is volt. Igaz – okkal. Rebesgették, hogy a párthus királyi családdal volt rokonságban, és ez most, az újraalakult perzsa hatalom szemében nem volt éppen a legjobb ajánlólevél. Általában másod- vagy harmadmagával vándorolt, róttá az utakat és térített. Ezt a magatartást ő választotta saját magának és úgy mondta, erre is megvolt a jó oka. Merthogy a világon annyira elhatalmasodott a Rossz, az emberek mindent meghamisítanak, de leginkább a szent könyvekre telepedtek rá azok, akik a saját hasznukra akarták azokat magyarázni.*

*Most éppen egy fiatal szkítával lehetett látni, már vagy egy éve. Neki magyarázatott csendes szóval, mintha éppen csak saját maga tűnődne a világ elfajulásán. Mintha csodálkozna rajta. Ez azonban csak a látszat volt, mert dehogyis csodálkozott. Persze, öreg korára nem lehetett már olyan vehemensen támadni minden hibát, mint valaha ifjúkorában. Akkor még azt hitte, ő van elhivatva mindent helyrehozni, amit az évszázadok folyamán elrontottak. Ma már tudja, hogy ez lehetetlen, mert egy ember munkája ahhoz elenyésző. Térített tehát, minden erejével térített, s közben reménykedett, hogy az ő tanítását nem fogják éppúgy meghamisítani, mint a nem egészen háromszáz évvel azelőtt élt Jézus tanításait. De ez csak a reménység szintjén élt benne.*

*A fiatal szkíta maga is egyike volt a beavatottaknak. A mester talán arra emlékezett, amikor nézte, hogy az ő apja is Szkítiából jött. Mint vándor prédikátor vette feleségül azt a lányt, aki aztán az ő édesanyja lett, és aki rokonságban volt a királyi családdal. Ezt persze nem közölte a fiatalemberrel. És azt sem, hogy tudja előre, hogy mi lesz a sorsa, nagyon hamar, még mielőtt az év véget érne.*

*Milyen lelkendezve futott oda hozzá a tanítvány, hogy próbálta megóvni az elkövetkező borzalmaktól! De ő tudta, hogy nem lehet másképp. Az igaz prófétáknak nyomorultul kell pusztulniuk, különben senki nem hinne nekik. Pedig a világot meg kell javítani. Vagy legalábbis kellene – javította ki aztán saját magát.*

*Bizony, még mielőtt ez az év véget érne, az új nagykirály börtönbe fogja vetni, kínoztatja és a végén lenyúzatja a bőrét, s kitömeti szalmával. Így van megírva. S mindezt miért? Mert ő nem volt hajlandó elismerni a királyt isteni eredetűnek. Kezdetben még úgy látszott, meg lehet győzni. De később a hatalom örülete annyira elhatalmasodott rajta, hogy nem lehetett vele bírn.*

*Most hát vándorolhatnak az országúton, és minden percben várható, hogy feltűnjenek a királyi vitézek, akik majd lefogják és börtönbe viszik.*

*Most már a fiatal kísérő se reménykedik a szabadulásában. Még arra is vetemedett, hogy kimondja, ő is osztozni akar a mester sorsában. Ostoba ember! Hát nem tudja, hogy az ő jövője egész más? Neki mennie kell, prédikálni, terjeszteni a hitet, az igazit, mert különben ő, Mani hiába fog szenvedni. A kutya se értesül arról, hogy miket gondolt ki sok-sok álmatlan éjszakán.*

*Már feltűntek az első katonák. Nagy szakálluk van, tehát előkelő emberek. Na, legalább ennyivel megtisztelik.*

*– Na menj, menj fiam, hirdesd a hitet, az igazságot! Én a sorsommal, a lenyúzott bőrömmel ütöm majd rá a hitelesség pecsétjét! Így kell lennie, mert így rendeltetett. És csak így van értelme.*

*És azután megy. Megy a fiatal férfi, járja az országutat, köpenye alatt cipeli a feketére festett macskaszobrot, amelyről most már tudja, hogy aranyból van.*

\* \* \*

Ez most nem volt álom. Teljesen éber volt egész idő alatt és mégis, mintha előtte történt volna, úgy látta a jelenetet. Az öreg mágust, a fiatalembert mellette lovagolva, majd aztán egyedül, amikor az öregembert már elfogták a király katonái. És látta, vagy inkább megérezte a fiatalember köpenye alatt a nehéz aranszobrot.

Arra jött rá újabban, hogy némely témában elég, ha erősen rákoncentrál arra, amit tud arról, és szinte tapinthatóan megjelenik előtte az, ami valóságosan történt. Valóságosan? No, ebben azért kételkedett. Inkább azt gondolta, hogy csak a képzelete játszik vele. Hiszen szinte semmit nem lehet pontosan tudni annak a régi prófétának az életéről. A valóságosról. És hogy jön ide a macska? Az a bizonyos macska. Mert azért valahol, a gondolatai mélyében meg volt győződve arról, hogy ez „az” a macska. Amit még Egyiptomban készítettek.

Valami drog hatása alatt lenne? Hallucinál? És ha igen, miért pont ilyesmit? És egyáltalán, kinek állna érdekében valami drogot etetni vele, amitől aztán hallucinál? Hallott, olvasott olyasmit, hogy némely gombának van ilyen hatása. Megvan! Ez a közönséges légyölő galóca. De még csak nem is evett gombát az utóbbi legalább három héten. Jó is lenne! Hisz igazából hozzá se lehet jutni egy jobb minőségű élelmiszerhez, nem hogy gomba! Nem tudta megnyugtatóan feldolgozni ezt az élményt. De lehet, hogy a fáradtság hatása. Ilyesmi is lehetséges. Pihenni kéne! De mikor? És akkor mi az, amire nem maradna ideje?

Elhessegette magától a gondolatokat. Mit is kell most leghamarabb elintéznie? Persze, az előadás. No, ez megint robbanni fog. A másnapi előadásra már meglehetősen régen készült. Nagyon kellett vigyázni arra, hogy nehogy valamiféle propagandának vegyék, de azért a lényege sem kellene elsikkadjon.

– Igen, tanár elvtárs, én megértem, hogy mit akart mondani az előadással. Csak éppen azt nem tudom, hogy egyáltalán van-e igény ilyesmire? – érvelt a területi párttitkár a teremből kijövet.  
– Úgy voltaképpen nem az én dolgom eldönteni, hogy mi lenne az értéke, igen valószínűnek tartom, hogy jól dokumentált. Csakhogy minek ennyi munka valaki körül, aki soha nem létezett...

Itt Mihály kissé felhúzta a szemöldökét. – No, azért azt nem mondanám olyan biztosra, hogy nem létezett. Végül is ritkán szokott levelezni olyan valaki, aki – nincs. Ugyebár?

– Éppen ez az, amit csodálok mégis ebben az előadásban. Azt mondja, hogy levelezett, sőt annak a fejedelemnek az udvari festője le is festette. És hogy az a kép még ma is megvan.

Legalábbis a másolatok egyike-másika, amik arról készültek. Na hát, én amit nem értek, az az, hogy miért tiltakozik olyan vehemensen a katolikus egyház – ugye ezt mondta tanár elvtárs – az ellen, hogy ez a kép és a levelezés valódi volna. Ki tudná ezt nekem megmagyarázni?

Mihály elmosolyodott.

– Az részben éppen én lennék. Mivel látom, jól megjegyezte, amit mondtam, tehát csak azt mondom el, ami az előadásban nem volt benne. Még hozzá azért nem volt benne, mert én magam se vagyok biztos abban, amit most mondani fogok. Na tehát: Nem egészen igaz az, hogy Jézus nincs dokumentálva. Nagyon szegényesen, igaz, de Josephus Flavius művében, a Zsidó Háború-ban írt róla. Az Abgar levelek, nos, ha ezt a hivatalos egyház elismerné, akkor az elég sok mindent megváltoztatna a kánonokkal kapcsolatban. Szerintem még nem készült fel rá. Sőt, ha engem kérdez, még jó ideig nem fogja elismerni. Ne feledje, hogy az egyház az időt évezredekkel méri. Nincs oka sietni. Ezt persze ők mondják. Ha csak egy kicsit is elemeznék a saját késlekedésük következményeit, azt hiszem, ész nélkül dolgoznának az Abgar levelek elismerésén. De még furcsább a véleményem a képről. Ha nem önnel beszélgetnék most itt, akkor nem is merném kimondani. Merthogy a sok vallásos ember itt a községben alighanem megátkozna. Kíváncsi ön erre a véleményre?

– Hát persze!

– Nos hát, véleményem szerint itt összecszúsás történt. Két személy arcképét mosták össze az idők folyamán egygé. A torinói lepelről hallott, ugyebár.

– Hogyne. Ne tartson már olyan műveletlennek, ha nem is hiszek bizonyos dolgokban.

– Nos, a torinói leplen ábrázolt, pontosabban abból kikövetkeztethető személy képmása egy olyan valakié, akinek kétágú volt a szakálla. Ilyen sok Jézus-ábrázolás is. Más ábrázolások, és ilyen az edesszei kép egyik-másik verziója is, olyan embert mutatnak, akinek a szakálla egy ágú volt és az is hegyben végződött. Szerintem a korai keresztények, s az egyház is velük, összemosta a kétféle ábrázolást, két személy arcképét, s azok közül csak az egyik Jézus, a másik pedig a két és fél évszázaddal később élt próféta, Mani vagy Manes. Nos, meg van elégedve ezzel a magyarázattal?

– Én, mint ember igen. Csak továbbra se értem a nagy hűhót.

\* \* \*

Erzsikével pedig mi történt? Ehhez azt kell tudni, hogy ő jellegzetes paraszt-polgári családból származott, olyan vidékről, amely határ volt a székelyek, a Mezőség és Erdély románok lakta vidékei közt. Szigorú szabályok uralkodtak arrafelé a családban. Hogy éppen a legkisebb – heten voltak testvérek – jutott oda, hogy felső iskolát végzett, az bizonyos fokig meghatározta a későbbi viszonyulást hozzá. Az apja szerint legyen neki elég, hogy taníttatták, ne kérjen még mást is. Ez nem volt igaz, mert Erzsike ötven lejjel a zsebében ment el felvételizni, és attól kezdve végig ösztöndíjas volt. (Akkoriban egy teljes ösztöndíjból rendszeren meg lehetett élni. Szerényen, de rendszeren. Aki nem volt képes rá, még pótolhatta is, munkával, vagy néha véradásból kapott pénzzel. Erzsikének nem volt szüksége rá. Kis igényű volt, nagyon ritkán kért valami alkalmi munkát.)

Aztán meg éppen ez a legkisebb lány úgy látta jónak, hogy elmenjen messzi városba, ahelyett, hogy segítse a szüleit, akik – ez végül is így volt – egyre öregebbek lettek az idők folyamán.

A hat testvér közül a legkisebb bátyja állt legközelebb a szívéhez. Ennek a bátyinak fia is volt és az már nagyocska lett. Nos, ez a nagyocska fiú, kocsmai összezördülés folyamán bicskát rántott és – bár nem akarta, csak fenyegetni – végül megölte a legjobb barátját. Ekkor már csak ketten voltak, hazafelé menet közben, senki se látta.

Erzsikéhez a hír lassan és csak különböző csatornákon keresztül jutott el. Először csak arról értesült, hogy az a bizonyos barát eltűnt, mindenki keresi. Még arra is gyanakodtak, hogy külföldre akart távozni, természetesen az akkori törvények szerint bűnös úton, s akkor elfogták, és valahol a szeku bugyrai között nyoma veszett. Ezt még akár el is lehetett hinni.

Különben ez volt az utolsó hír, amit Erzsike hajlandó volt még Mihálynak elmondani. Mihály még azt is felajánlotta, hogy utánanézet az apja segítségével, de ezt az asszony kereken elutasította.

Ettől az időtől kezdődött Erzsike bezárkózása. Aztán később, tényleg egy év után, amikor megtudta a valóságot – csúnyább volt, mint gondolható lett volna –, akkor változott meg végképpen. Nem érdemes a szennyesekben turkálni, de az eset következtében Erzsike apja szívrohamban meghalt, az anyja pedig öngyilkos lett. Ennyi akárkinek elég lenne, sőt kevesebb is, ahhoz, hogy megváltozzon, nem csodálkozhatunk azon, hogy Erzsikével is az történt.

A történetről később Mihály mégis értesült, egy szomszéd, egy újság és egy indiszkrét riporter akciójának következtében, de ez sem volt sokkal a pletyka szintje fölött, hát sehogy se lehetett vele mit kezdeni. Erzsike akkorra már különben is olyan messze került a valamikori önmagától, hogy meg sem lehetett közelíteni. Legalábbis ez az út a Mihály számára teljesen bezárult. És maga Mihály sem volt már akkor egészséges. Még nem tudta magáról, hogy gyógyíthatatlan rákos, de azt már érezte, hogy nem egészséges, és valami különleges dolog játszódik le benne. Igaz, nem lett önmaga felé forduló, mint a rákosok legtöbbször, de a tudata bizonyos fokig mégis beszűkült, csak éppen nem a saját személye felé.

És ami még tetézte a tragikus eseményeket, a barátok is akkoriban mintha szétszéledtek volna körülötte.

\* \* \*

*Nagy nap volt ez a W. kúrián. Cselédek sűrögtek-forogtak, minden ember munkában volt. Hogyisne, hiszen ma éppenséggel őnagysága, a fejedelem, Bethlen Gábor tiszteli meg őket.*

*A család régi nemesi család volt, öregnemzet, még ítélőmestert is adott az országnak egyszer, régen. Az ország természetesen Magyarország volt, de ma Erdélyben élnek. Majd egyszer, jóval később, egy szabadságharcos is lesz az utódok között, akit majd az országgyűlési naplókért Kufsteinba fognak zárni, és ott megöri. Ez azonban most még az idő méhében létezik csak.*

*A fejedelem, középtermetű, zömök ember, az elbágyasztó ebéd után félig álomban, fáradtan, szinte alig látott maga körül, amikor szinte a szeme elé ugrottak a macskák. Három volt belőlük az almárium tetején, feketére voltak festve. Persze, szobrok voltak.*

– *Mi is ez W. uram? – kérdezte mosolyogva – csak nem fekete mágia?*

– *Majdnem eltalálta Nagyságod. Régi családi ereklye. Az a monda fűződik hozzá, hogy egyszer majd, amikor nagyon rosszul mennek a dolgok, ők fogják megmenteni a család életét.*

– *Nahát – csodálkozott a fejedelem. – Ilyen macskák nekem is elkelnének néha! Csak nem aranyból vannak?*

– *Nem hiszem. De lehetetlen megtudni. Teljesen egyformák, s a súlyuk is egy.*

– *Meg kéne kaparni rajtuk a festéket!*

*A házigazda ehelyett a fejét kaparta meg.*

– *Igaz, csakhogy a legenda szerint éppen ez tilos, mert ha megbontjuk akármelyiket is, elvesztik az erejüket. Én ugyan nem hiszek benne, de az asszonyok a fejemre másznának.*

*A fejedelem még késő délután, a visszaúton is ezen gondolkozott. „Na hiszen! Macskák, amikről nem tudni, hogy aranyból vannak-e. És hogy varázserejük van. Persze nem igazán hitte. Alighanem aranyból kellene legyenek. De aztán elfelejtette az egészet. Csak jóval később, amikor megjelentek nála valami eretnekgyanús magyarországi népek, valami jó meseterséget űzők, akkor emlékezett vissza megint a W. uram macskáira. Vajon megvannak-e még? És lesz-e valaha alkalom, hogy családmentő erejüket bizonyítsák?*

\* \* \*

Mostanában már ébren is előjöttek a képek. Zavarni is kezdték. Mindig a legalkalmatlanabb pillanatban jöttek elő. Babu már csak nagynéha jött haza, és még akkor, amikor egy kicsi lopott boldogságban lett volna része, akkor is előjöttek azok az átkozott macskák. Annyira, hogy egyszer elhatározta magát és elmondta Babunak. A lány nem éppen úgy reagált rá, ahogy várta.

– Ezekről a macskákról beszélsz? – kérdezte, és egy régi fényképet vett elő a táskájából.

A fénykép egész meg volt már sárgulva, egy középkorú katonaembert ábrázolt, nagyjából világháború korabeli egyenruhában, egy szekrény előtt, a szekrényen pedig ott voltak az ominózus macskák. Csak kettő volt belőlük.

– Csak ketten vannak már – mondta a lány –, a harmadikat a nagyanyám összetörte, amikor a nagyapám hadifogoly volt, hogy segítse hazajönni.

– És segített?

– Láthatod. Ez a kép akkor készült, amikor hazaérkezett. Azért vannak rajta a macskák.

– És honnan vannak a családod tulajdonában ökelmek?

– Mindig is a miénk voltak. A nagyapám neve volt W. Andor. Csak persze az anyám aztán férjhez ment, és így lett Babai. És én is az vagyok.

– Na és aranyból volt? Mondod, hogy összetörték.

– Dehogyan is! Gipszből volt. Össze is tört rendesen. Állítólag két napig kellett takarítani utána.

– Amiről én tudok, az aranyból volt. És csak egy volt belőle.

– Akkor ezek nem azok – sajnós.

A beszélgetés akkor annyiban maradt. Mihálynak akkoriban kezdődtek a rosszulletei, ezt is Babu vette észre, el is küldte orvoshoz, de nem ment. Azt mondta, neki még sok a dolga, nem ér rá saját magával foglalkozni, és ha valami tényleg rosszat fedeznek fel nála, akkor utána, ezt sokszor látta másoknál, csak saját magával tud majd foglalkozni. Szóval úgy viselkedett, mint bármely más ember, aki sejti, hogy valami nagyon nincs rendjén, de orvoshoz nem megy. Vagy tán éppen azért nem megy.

Ezenkívül akkor volt az a bizonyos kirándulás is. Voltaképpen csupa nagybetűvel kellett volna írnom, így: KIRÁNDULÁS, de talán mégsem. Egyébként közönséges iskolai kirándulásnak indult. Egy csomó gyereket vittek magukkal a közeli erdőbe, a biológia tanárok vezetésével. Mihály persze nem volt biológus, de emberre szükség volt olyan sok gyerekhez, hát megkérték, hogy menjen. Alsó tagozatosokról lévén szó, több tanár kellett.

Szép májusi nap volt, olyan, hogy szinte mintha megrendelték volna.

Az erdő lehetett úgy hét kilométernyire. Mihály akkor már nem volt éppen ereje teljében – a betegségtől persze, nem a kortól – és ennek megfelelően jól el is fáradt. Annyira azért nem, hogy rá ne csodálkozzon a tavaszi erdő ezernyi szépségére.

– Na, hogy érzed magad? – érdeklődött egy kollegája. A kollega biológus volt, ő volt az, akinek a fejében megfordult a kirándulás gondolata. Mihályt is ő hívta meg. Ez nem volt egyáltalán feltűnő, mivel azelőtt is sokszor éjfélig beszélgettek.

– Köszönöm, mintha elfáradtam volna. Jó lenne leülni egy kicsit. Mintha már nem volnék a régi. Pedig még hol van az...

– Na, ha így van, ülj le ide, erre a fatöncre.

Mihály úgy érezte akkor magát, hogy ha le nem fekszik, menten összeesik. Ilyen azért még nem volt. A kollega, honnan, honnan nem, végül is nem olyan volt az idő, hogy szükség lett volna rá, egy katonai köpenyt vett elő, s leterítette.

– Na, fekédj le és pihenj. Szükséged lesz rá!

Mihály hát lefeküdt, és azon nyomban a szeme is becsukódott. Zenét kezdett el hallani. Ezzel, mármint a hallucinációkkal, az utóbbi időben már szinte otthonosan érezte magát. Nagyon messziről, mintha egy világ távolságából, de mégis jól hallhatóan jutott el hozzá a kollega hangja.

– Na, most hogy vagy?

– Furcsán. Zenét hallok. Mintha a Varázsfuvola egyik szereplője lennék. Vagy nem is. Mintha néző lennék, titkos néző, de olyan, aki mindent lát, nem csak azt, amit megírtak belőle, s ami a színpadon játszódik.

– Így van jól! Most pihenj. Mert nemsokára komolyan beszélünk kell.

Érdekes módon ez most nem hangzott fenyegetőnek. Inkább olyanformán, hogy amit eddig fenyegetőnek fogott fel, azt is a normális rend felé terelte.

Egyik pillanatról a másikra nyár lett a tavaszból. Aztán sárgulni kezdtek a falevelek, majd lehulltak. Vékony jég fedte a sekély tavacskát. A jég erősödött, teljesen beállt, a csupasz fákon jégkristályok nőttek. Farkas loholt a zsákmánya után, róka dugta ki a fejét kíváncsian. De semmi se volt mindebben fenyegető. Aztán megint tavasz lett, kora tavasz.

– És most hogy vagy?

– Mintha kiestem volna a normális időből. Az előbb futott velem, most megint megállt.

– Jó. Csak mutatni akartam valamit, hogy higgyél is annak, amiről beszélni fogunk.

A kollega is letelepedett a katonai köpenyre.

– De hiszen te sohasem hazudtál nekem. Miért ne higgyek neked? És egyáltalán mire való ez az egész? Hipnózis?

– Egy kicsit az is. Egy egészen kicsit. Csak annyira, hogy ne zavarjon a külvilág abban, hogy figyelni tudjál.

És tényleg, most vette észre, hogy már akkor, amikor az idő úgy nekilódult, elhallgattak az erdő természetes zajai. Ez volt hát. Ezért érezte magát úgy, mintha egy elvarázsolt erdőben lenne. A zajok hiánya.

– Van valami olyan, amit közölnöd kell velem, s amihez feltétlenül szükségem van a teljes figyelemre? – kérdezte ekkor.

– Ahogy vesszük. Azt bizonynyal tudod már, hogy beteg vagy.

Mihály tudta. És érdekes bizonyossággal, azt is tudta, hogy mi a baja és hogy mennyi ideje van még hátra.

– Igen, így van. Voltaképpen kevés a fizikai idő. Neked pedig még elég sok dolgod van. Bár természetesen mindent el tudsz még végezni, s el is fogsz. Hiszen erre vagy kiválasztva.

– Igen, természetesen kiválasztva – felelt a másik a ki sem mondott kérdésre – és az is természetes, hogy nem lehet mindezt kényelmesebb tempóban elvégezni. Akkor annak tudata, hogy sok időd van még, hajlamossá tette a halogatásra, és nem végeznéd el. Így kénytelen leszel gyorsan és sokat dolgozni, és akkor elvégzed. Ne félj, én segítek majd neked!

– Te, de hisz te nem is vagy történész...

– Te még most is azt hiszed, hogy az a kis történelem-kutatgatás lenne a te legfontosabb dolgod? Nem. Te nem hiszed. Te tudod, hogy nem az. Csak még most is, mikor pedig tudod, hogy alig van már időd, még most is húzódozol a feladattól. No, semmi baj. Én is így tettem annak idején az enyémmel. De végül is mindenkinek el kell végeznie azt, ami ráméretett. Vagy azt hiszed, hogy az a pár írás, az a néhány előadás volt a cél veled? Azért mértek rád próbát próba után? Nem. A te dolgod annál sokkal fontosabb.

A társa megint kimondatlan kérdésre felelt:

– De hát tudod. Látom rajtad, hogy tudod.

És Mihály most tényleg tudta. Ő volt kiszemelve arra, nem egyedül persze, hogy ebben a rendezetlen, összevissza világban összegyűjtse és irányba állítsa azokat az embereket, akik valamilyen formában a jövőt hordozzák. Vagyis inkább majd fogják hordozni akkor, amikor már ő, Mihály nem lesz.

De hiszen még azt se tudja, hogy merrefelé irányítsa őket. És ugyanúgy hatalmasat is tévedhet, mert talán nem azok az emberek gyűltek köréje, akik kellettnek volna.

– Nem. Te véleményem szerint teljesen tisztában vagy vele, hogy most mindkét esetben mellébeszélteél. Igen, azok az emberek gyűltek köréd, akiknek tényleg ez volt a hivatásuk. És igen, tényleg arrafelé néznek, amerre majd menniük kell. De végül is ez egészen természetes. Megvoltak az emberek, megvan az igény, jaj de még mennyire, hogy megvan, és most, hogy te vagy, a katalizátor is megvan hozzá.

– De mit tegyek?

– Semmit. Vagy inkább semmi olyat, amit eddig is ne tettél volna. Csak most majd tudatosan fogod tenni. Méghozzá szorgalmasan, mert már tudod azt is, hogy mennyi időd van hátra.

– De én még egyedül is maradtam mostanában! Lehetetlen, hogy erről ne tudj!

– Igen, ez így volt. Meg kellett mutassa az erejét az is, aki ellen harcolnod kell. Te tudod, hogy ki az. Nem, természetesen nem a szekura gondolkodok, vagy legalábbis nem csak arra. Neked még olyan ellenfélre is fel kell készülnöd, s őket is fel kell készítened, amilyen még nincs is! A szeku csak a durva ellenfél. Bár azért ne becsüld le. És azokat az embereket, akik rád bízottak, még ráadásul úgy kell irányítsd, hogy még az ellenfél nevét sem szabad kimondanod. Mert ahogy kimondod, leragadnak annál az egynél. Pedig ez a biztos vereség. Az ellenfélnek nincs arca. Az ellenfél annak az arcát veszi fel, aki elég gyenge hozzá, hogy ezt vele meg lehessen tenni.

– No, kelj fel! Kipihented magad!

– Tényleg, már nem is vagyok fáradt.

– Azért érdekes dolgokról beszélgettünk.

– Most? Egyetlen szót se szóltam. Idő se volt rá. Sokat mondok, ha két perc eltelt. De sajnos, mennünk kell!

– Jó! Csak még azt mondd el az el nem hangzott beszélgetésből, hogy miért nem te csinálod végig mindazokat a dolgokat, amiket most **nem mondtál el**?

– De csak ezt az egyet. Azért, mert nekem más a dolgom. És máshol.

\* \* \*

Strupka Mihály körülbelül egy év múlva meghalt. Mint ahogy az sokszor történni szokott, nem a rákos daganat ölte meg, legalábbis nem közvetlenül, hanem egy szívroham. Akkorra már a régi barátok megint mind körülötte voltak. És mégis, érdekes dolog, a temetésére mindössze ketten jöttek el. Akkor már mindenkit figyeltek, és általában ezek a kommunizmus legnyomasztóbb évei voltak. **Kelet Európa népeinek a hajnala még nem jött el igazából.**

A két ember, akik a temetésre is elmentek, Csendes Jóska (Csemete) és Babay Ilona (Babu) voltak.

És onnan hazamenve, Babu dühében a falhoz verte a macskát. Az egyetlen, amelyik akkor még megvolt. Persze, rapittyára törött. Mert hogy gipszből volt.

Nem messzire onnan Szabó Máriusz is egy macskaszoborral foglalkozott. Ő óvatosabb volt. Nem verte szét, hanem szép csendesen csiszolgatta. De hiába. Az is fehér gipsz volt belül.

VÉGE